

Sofie Moss Hansen/10006
Camilla Klaussen/10003

Referenter

En sammenligning av hvordan en tegnspråktolk og en TSS-tolk etablerer og henviser til referenter i en tolkesituasjon.

Bacheloroppgave i tegnspråk og tolking
Veileder: Anna-Lena Nilsson
Januar 2020

Innholdsfortegnelse

1. INNLEDNING	3
1.1 BAKGRUNN	3
1.2 PROBLEMSTILLING OG AVGRENSNING	3
1.3 OPPGAVENS STRUKTUR	4
2. TEORETISK BAKGRUNN	4
2.1 REFERENTER	4
2.2 TOLKETEORI	5
2.3 MENTAL SPACE	6
2.3.1 Real space	6
2.4 REAL SPACE BLENDS	7
2.4.1 Buoys	8
2.4.2 Token blend	9
2.4.3 Depicting blend	10
2.4.4 Surrogate blend	10
2.5 TEGNROMMET	11
2.5.1 Lokalisasjon	11
2.6 TEGNGRUPPER	11
2.6.1 Leksikalske tegn	12
2.6.2 Avbildende tegn	12
2.6.3 Peketegn	13
2.6.4 Bokstavering	13
2.7 NONMANUELLE KOMPONENTER	13
2.7.1 Blikk	14
2.7.2 Munnbevegelser	14
2.7.3 Overkroppsbevegelse	14
3. METODEKAPITTEL	15
3.1 FORSKNINGSMETODE	15
3.2 PRESENTASJON AV DATAMATERIALET	15
3.3 DATABEHANDLING	16
3.3.1 Annoteringsarbeidet	17
3.4 KVALITETSVURDERINGER AV UNDERSØKELSEN	19

3.4.1 Forforståelse og validitet.....	19
3.4.2 Kritikk til egen forskning	20
4. PRESENTASJON OG DRØFTING AV FUNN.....	21
4.1 HVORDAN ETABLERER OG HENVISER TOLKENE TIL REFERENTEN FØRSTE GANG?	21
4.1.1 Funn.....	21
4.1.2 Drøfting.....	27
4.2 HVORDAN ETABLERER OG HENVISER TOLKENE TIL REFERENTEN VED KONTINUERLIG HENVISNING TIL EN REFERENT?	29
4.2.1 Funn.....	29
4.2.2 Drøfting.....	31
4.3 HVORDAN ETABLERER OG HENVISER TOLKENE TIL REFERENTEN VED REINTRODUSERING AV EN REFERENT?	33
4.3.1 Funn.....	33
4.3.2 Drøfting.....	40
4.4 UKATEGORISERTE FUNN	44
4.4.1 Funn.....	44
4.4.2 Drøfting.....	48
5. OPPSUMMERING	49
KILDEHENVISNING	51
VEDLEGG:	56

1. Innledning

I vår studie presenterer vi eksempler i forbindelse med introdusering av referenter, kontinuerlige henvisninger til referenter, samt reintrodusering referenter. Vårt fokus har vært å sammenligne to tolketeknikker: tegnspråktolking og tegn som støtte for munnnavlesning (TSS). Videre har fokuset vært å sammenligne hvordan en tegnspråktolk og en TSS-tolk har etablert og henvist til referenter i en tolkesituasjon. I tillegg har det vært sentralt å undersøke antall kontinuerlige refereringer og reintroduseringer av referentene. Innenfor tegnspråk- og TSS-tolking kan en benytte ulike strategier, som kan være av betydning når en etablerer og henviser til referenter. I dette kapittelet vil vi starte med å presentere bakgrunn for valg av tema, oppgavens problemstilling og avgrensning, samt oppgavens struktur.

1.1 Bakgrunn

Valg av tema til bacheloroppgaven var en utfordrende prosess. Mulighetene var mange og nysgjerrigheten stor. Etter flere runder med idémyldring ble vi enige om å ha referenter som hovedtema. Ett av våre mål er å bli gode tolker som behersker flere tolketeknikker. Dermed så vi bacheloroppgaven som en gylden mulighet til å undersøke tolker i arbeid. Vi ble interessert i å få innsikt i hvordan en TSS-tolk og en tegnspråktolk etablerer og henviser til referenter under en tolkesituasjon. Er det stor forskjell mellom de to tolketeknikkene eller mange likheter? Ved å forske på hvordan erfarne tolker utnytter tegnrommet og benytter lingvistiske virkemidler i forbindelse med referering, kan det bidra til at vi selv blir bevisste på våre egne ferdigheter på området. Dette kan ha stor betydning for fremtidig utvikling av våre egne ressurser.

1.2 Problemstilling og avgrensning

Som nevnt ønsket vi mer kunnskap i forbindelse med hvordan TSS- og tegnspråktolker kan etablere og henviser til referenter i en tolkesituasjon. Da vi hadde begrenset tid og kapasitet til å utføre en omfattende undersøkelse har det resultert i noen avgrensninger. Vår studie har dermed tatt utgangspunkt i hvordan en TSS- og en tegnspråktolk utfører tolking i forbindelse med referering. I lys av dette utarbeidet vi følgende problemstilling: *“På hvilken måte etablerer og henviser TSS- og tegnspråktolken til referenter under tolkesituasjonen?”*.

1.3 Oppgavens struktur

Oppgaven består av fem kapitler. I det første kapitlet beskrives undersøkelsens bakgrunn og problemstilling. Neste kapittel omhandler undersøkelsens teoretiske bakgrunn. Den skal bidra til å belyse oppgavens problemstilling samt gi leseren et teoretisk bakteppe som kan medføre større forståelse i forbindelse med forskningens resultater. I oppgavens tredje kapittel beskrives forskningsmetoden. Herunder følger en presentasjon av datamaterialet samt en beskrivelse av annoteringsprosessen. Avslutningsvis i kapitlet fremstilles en kvalitetsvurdering av undersøkelsen. I kapittel fire presenterer vi forskningens funn i fire ulike kategorier. Etter hver kategori vil resultatene bli drøftet opp imot forskningens teoretiske ramme. Dette skal bidra til å belyse undersøkelsens problemstilling. I oppgavens siste kapittel følger en oppsummering.

2. Teoretisk bakgrunn

I det følgende presenterer vi teori som anses relevant for å besvare oppgavens problemstilling: “På hvilken måte etablerer og henviser TSS- og tegnspråktolken til referenter under tolkesituasjonen?”. Kapitlet starter med å utdype begrepene referenter og tolketeori. Deretter presenteres teori tilknyttet *mental space* og *blending*. Videre beskrives teoretisk forståelse av tegnrommet, ulike tegngrupper samt nonmanuelle komponenter.

2.1 Referenter

Referenter kan inndeles i to hovedgrupper; *inanimate* og *animate*. Førstnevnte er livløse gjenstander, som objekter eller ting. *Animate* referenter viser derimot til noe levende eller noe som har liv, eksempelvis mennesker eller dyr (Store norske leksikon, 2018a; Store norske leksikon, 2018b). Første gang en referent nevnes skapes et anker for videre referanse (Barberà & Zwets, 2013, s. 13). I lys av dette kan en understreke betydningen av at referentene brukes konsekvent for at adressaten skal forstå. Ifølge Barberà og Zwets (2013, s. 17) er abstrakt referanse en henvisning til en referent som er etablert et tilfeldig sted i tegnrommet. Deretter kan dette området brukes som et punkt for referenten som ikke er tilstede. Plasseringen av referenter kan skape mulighet for at diskursdeltakerne kan følge med på de ulike entitetene som det henvises til i en diskurs. Når en ny referent introduseres vil et nytt holdepunkt opprettes. Etter hvert som diskursen fortsetter og tegneren viser tilbake til en allerede etablert referent, aktiveres

holdepunktet på nytt. Diskursdeltakerne har ansvar for å fortsette å opprette og aktivere holdepunktene etter hvert som referenter “vises” og “forsvinner” (Barberà & Zwets, 2013, s. 17). Svennevig (2009, s. 221) presiserer at kobling mellom referenter kan bli et virkemiddel som skaper enhet og struktur i en tekst. Dermed kan det være av stor betydning for tekstens kohesjon.

2.2 Tolketeori

Ifølge Haualand, Nilsson og Raanes (2018, s. 15) kan tolking skje på ulike måter. Det kan være mellom et tegnet og et talt språk, mellom to tegnede språk eller mellom to talte språk. Tolking mellom to talte språk skjer oftest i møter mellom offentlige myndigheter og deres klienter. Tegnspråktolking forekommer derimot i flere ulike situasjoner, da de som har rett til denne tolketjenesten forholder seg til tegnspråktolker gjennom store deler av livet. I det følgende presenteres tegnspråktolking samt TSS-tolking som teknikk da det er sentralt for å besvare oppgavens problemstilling.

Tegnspråktolking:

Tegnspråktolking har mange likhetstrekk med tolking mellom to talte språk. En hovedforskjell er derimot språkernes modalitetsforskjeller i forbindelse med tegnspråktolking (Napier, McKee & Goswell, 2018, s. 4). Napier et al. (2018, s. 6) poengterer at tegnspråktolking er en prosess som innebærer å overføre mening mellom språk, samt foregår i virkelig tid mellom personer. Tegnspråktolking forekommer i en rekke fysiske og sosiale forhold, der tolken og minst to andre deltakere involveres. Gjennom prosessen har tegnspråktolker mulighet til å tilpasse og justere budskapet, samt svare på egen og andres forståelse av kommunikasjonen etter hvert som den utspiller seg. Som Haualand et al. (2018, s. 15) understreker vil en tegnspråktolk vanligvis tolke mellom norsk tale og norsk tegnspråk.

TSS-tolking:

Som Berge, Raanes og Nyhus (2018, s. 182) poengterer er TSS en forkortelse for “tegn som støtte for munnnavlesning”. Språklig og kulturell kontakt mellom personer som bruker norsk tale og norsk tegnspråk har resultert i forskjellige blandingsformer mellom de to språkene. I Norge har de forskjellige navn: norsk med tegn, tegn og tale, tegnspråknorsk, eller tegn som støtte. På

bakgrunn av disse blandingsformene ble TSS som tolkemetode utviklet. TSS-tolking kan defineres som at talerens budskap formidles ved at tolken anvender tegn og språklige virkemidler fra det nasjonale tegnspråket. Derimot vil munnbevegelsene og syntaksen på tegnene følge setningsstrukturen til det talte språket. De språklige virkemidlene fra det nasjonale tegnspråket kan være lokalisasjon, konstruert handling, retningsbøyde verb, samt negasjoner og bekreftelse (Berge et al., 2018, s. 182-184). Winston (referert i Berge et al., 2018, s. 184) presenterer funn tilknyttet et forskningsprosjekt om TSS-tolking. Resultatene indikerer at tolken benyttet seg av ulike strategier for å ivareta talerens budskap. For eksempel tilføyde tolken tilleggsopplysninger i form av avbildende tegn, negasjoner, ansiktsuttrykk og peking. I tillegg valgte tolken bort småord, restrukturerte ytringene og brukte tydelige munnbevegelser. En alternativ strategi var at tolken brukte håndalfabetet for å bokstavere spesifikke ord i kildeteksten.

2.3 Mental space

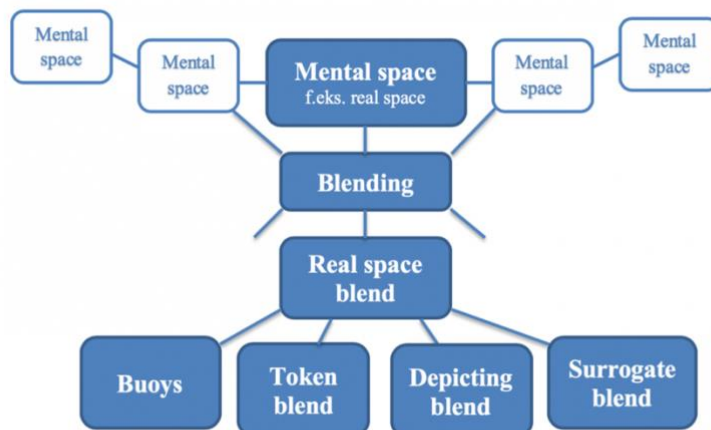
Mental spaces kan beskrives som kognitive strukturer som bygges i *real-time*. De dannes på bakgrunn av umiddelbare erfaringer, kunnskap samt hva mennesker forteller oss. Med andre ord inneholder de elementer og er strukturert på bakgrunn av det vi allerede vet. De operer innad i arbeidsminnet, men er forbundet med langtidskunnskap (Fauconnier referert i Ferrara, 2012, s. 42). I kommunikasjon kan en person formidle sammensatte ytringer og dermed “fremkalle” *mental spaces* hos sine samtalepartnere. På denne måten kan vedkommende gi “veibeskrivelser” til hvordan den andre parten kan skape meningen som er til hensikt å formidle (Fauconnier & Turner referert i Selvik, 2011, s. 43).

2.3.1 Real space

Liddell referert i Selvik (2011, s. 43) beskriver en spesiell type *mental space* som heter *real space*. Det kan defineres som en persons nåværende konseptualisering av de umiddelbare omgivelsene basert på sanseintrykk. Med andre ord er det en mental representasjon av omgivelsene som vi observerer til enhver tid (Selvik, 2011, s. 43). Det er av betydning å poengtere at *real space* ikke er fysisk virkelighet (Selvik, 2009). Likevel er det mulig å interagere med elementene som oppfattes som en del av konseptualiseringen. Eksempelvis kan en henvise til entitetene som om de er fysisk tilstede ved adressering eller pek (Ferrara, 2012).

Dersom en kombinerer to eller flere *mental spaces* oppstår en *blend* (Fauconnier & Turner, 1998). Et eksempel på en type *blend* kan være *real space blend*.

Figur 1:

Har til hensikt å fremstille en potensiell sammenheng mellom *mental space* og *blending*.

2.4 *Real space blends*

Ved en *real space blend* vil elementer fra *mental space* kobles til *real space*. Denne prosessen innebærer at vi konseptualiserer objekter som noe annet enn det de egentlig er (Liddell, 2003, s. 175). Selvik (2009, s. 17) presenterer et eksempel fra sin hverdag for å beskrive en *real space blend*. I en samtale brukte sønnen en tallerken med smuler der han forklarte henne hvordan en lek utspilte seg. Smulene representerte vennene hans og hadde til hensikt å fremstille hvordan de ulike personene stod og hva de gjorde. Selvik kunne dermed konseptualisere brødsmlene som sønnens venner og få en bedre forståelse av leken. I dette tilfellet er tallerken en *real space input* og sønnen som leker er en *mental space input*. Dersom disse mentale rommene legges sammen skapes en *real space blend*. I figur 2 er en visuell fremstilling av eksempelet.

Figur 2:

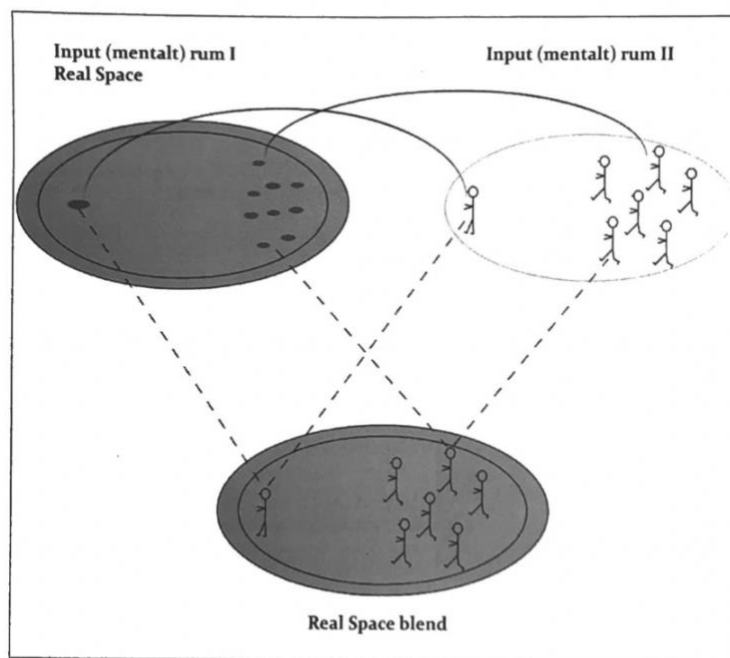

Fig. 3: Dannelsen af et Real Space blend

Et eksempel på *real space blend* (Selvik, 2009, s. 17)

I tegnspråk kan en påstå at det finnes ulike typer *real space blends*.

2.4.1 Buoy

Et eksempel på en *real space blend* kan være ulike typer *buoy* (Liddell, 2003, s. 367). I forbindelse med talespråk vil taleren produsere ord og tidligere talte ord blir borte. I tegnspråk er ikke dette alltid tilfellet. Tegneren kan produsere flere meningsbærende tegn simultant (Liddell, Vogt-Svendsen & Bergman, 2007, s. 188). Ved å produsere tegn med den passive hånden og beholde konfigurasjonen kan tegneren fortsette å produsere tegn med den aktive hånden. Det er dette som kan kalles *buoy*. Slike tegn kan være tilstede for en kortere eller lengre periode (Liddell, 2003, s. 223). Ifølge Liddell (2003, s. 367) finnes det ulike typer *buoy*. Da det er relevant for vår undersøkelse og problemstilling vil vi i det følgende presentere *list buoy*.

List buoy

Ifølge Liddell et al. (2007, s. 189) produseres *list buoy* av den passive hånden, samt representerer en fysisk tilstedeværelse for et sett entiteter. Hensikten er å organisere og holde

rede på et spesifikt antall referenter, vanligvis opptil fem stykker (Johnston & Schembri, 2007, s. 274). En *list buoy* produseres på lignende måte som talltegnene en til fem utføres, men blir vanligvis produsert av den passive hånden. Lokalisasjonen for listen er foran brystet og fingertuppene er orientert mer til den ene siden (Liddell, 2003, s. 223). Gjennom *mental space blending* vil hver finger “bli” og dermed representere den aktuelle referenten. Resultatet blir at listen med entiteter blir synlig gjennom en *list buoy* (Liddell et al., 2007, s. 191). Figur 3 er et eksempel på hvordan talltegn og *list buoy* kan skilles fra hverandre.

Figur 3:

Eksempel på talltegnet 5

Eksempel på *list buoy*

2.4.2 *Token blend*

Som Liddell (2003, s. 190-192) understreker er *token blends* annerledes enn andre typer ved at tegneren aldri er en del av selve *blenden*. Denne typen *real space blend* avgrenses til tegnrommet foran tegnerens kropp og er ikke topografiske. Med andre ord har ikke plasseringen i tegnrommet betydning for hvordan de eksisterer i virkeligheten. *Tokens* kan beskrives som tredimensjonale områder som får ny betydning gjennom *blending*. Derimot er det av betydning å poengtere at *tokens* er usynlige og har ingen fysiske likheter med entitetene de er *blendet* med. Det kan påstås at en *token blend* oppstår idet en person lager en assosiasjon mellom tegnenes betydning samt området i tegnrommet tegnene rettes mot. I denne sammenheng er det viktig at tegneren har en tydelig plassering av *tokens*. I tillegg er det av betydning at en refererer tilbake til samme sted der den aktuelle *tokenen* først ble etablert. Som Liddell (2003, s. 192, s. 222) påpeker videre innebærer dette at abstrakte konsepter kan få en umiddelbar tilstedeværelse ved at

det skjer en *blending* med *real space*. Da kan tegneren ha mulighet til å referere tilbake til *tokens* gjennom bruk av pek, nikk, blikk, kroppsrotasjon eller ved å utføre tegn i retning av den aktuelle *tokenen*. Gjennom hele kommunikasjonssituasjonen kan *tokens* endre seg og antallet kan variere fra én til flere (Liddell, 2003, s. 200).

2.4.3 *Depicting blend*

Depicting blends er en annen type *real space blend*. Som Ferrara (2012, s. 54) hevder vil tegneren bruke hendene til å skape en *blend*, men det er kun de som er en del av *blenden*. Entiteter som representeres gjennom en *blend* er redusert i størrelse slik at tegnene får plass i tegnrømmet foran tegneren. Ifølge Johnston og Schembri (2007, s. 166) kan tegneren bruke hendene til å representere noe annet enn hender gjennom en *depicting blend*. *Depicting blend* skaper avbildende tegn. For å få en ytterligere forståelse se punkt 2.6.2 Avbildende tegn.

2.4.4 *Surrogate blend*

Et annet eksempel på en *real space blend* er en *surrogate blend*. Da *blender* tegneren med en annen karakter eller entitet (Liddell, 2003, s. 367). Tegneren kan danne synlige og/eller usynlige entiteter i naturlig størrelse (Ferrara, 2012, s. 54). Gjennom *blending* bruker tegneren kroppen til å gi mening i konteksten. Dersom pronomen, peketegn eller indikerende tegn rettes mot en usynlig entitet vil dette området også det være en del av *surrogate blenden*. Slik kan *blendede* entiteter konseptualiseres som fysisk tilstede (Liddell, referert i Ferrara, 2012, s. 53). Ifølge Liddell (2003, s. 355) kan tegneren utføre konstruert handling innad i en *surrogate blend*

Konstruert handling

Konstruert handling er en strategi som er mye brukt i tegnspråk. Da benytter tegneren hodet, ansiktet, kroppen, hendene og/eller nonmanuelle komponenter til å representere handlinger, tanker, meninger, følelser og/eller oppførselen til en referent (Metzger referert i Cormier, Smith & Zwets, 2013, s. 119). En kan påstå at konstruert handling er ikke-konvensjonaliserte tegn (Hodge, Ferrara & Anible, 2019, s. 39). På en annen side kan konstruert handling forekomme uten og/eller simultant med andre tegn (Cormier et al., 2013, s. 119). I diskursen kan det forekomme et rollebytte. For eksempel kan tegneren endre blikk eller kropp for å signalisere en vekslning mellom hvilken referent en henvender til (Johnston & Schembri, 2007, s. 273).

2.5 Tegnrommet

I tegnspråk benyttes tegnrommet, det vil si rommet foran kroppen (Schröder, 2016, s. 81). Det er det tredimensjonale rommet der tegnspråklige tegn utføres (Crystal referert i Raanes, 2011, s. 54). Som Winston (1991, s. 397) poengterer er bruken av tegnrommet mer enn resultatet av tegnspråkets modalitet. Det er også en integrert del av grammatikken. Tegneren kan benytte seg av området rundt kroppen til å etablere referenter innad i en tekst. Rommet blir manipulert slik at andre kan forstå sammenhengen mellom ytringer og referenter som har blitt etablert i tegnrommet (Winston, 1991, s. 399). Tegnrommet kan brukes til å referere tilbake til tidligere etablerte referenter. Tegneren plasserer referenter for så å tegne i områdene de er etablert. Gjentatt referering til de ulike områdene vil indikere at ideen, forklaringen eller beskrivelsen som nå tegnes refererer til entiteten som opprinnelig ble etablert i det aktuelle området (Winston, 1991, s. 398). Med andre ord kan tegnrommet brukes til å strukturere tegnspråklige tekster, samt danne sammenheng og mening (Raanes, 2011, s. 57).

2.5.1 Lokalisasjon

Lokalisasjon kan defineres som den språklige utnyttelsen av tegnrommet. Det er denne utnyttelsen som gir hvert tegn innhold samt mening. Etterhvert som tegn lokaliseres innebærer det at tegnet endres ved å få tilført betydning. På mange måter kan en påstå at tegnet får tilleggsopplysninger (Malmquist & Mosand, 1996, s. 135-136). Lokalisasjon finnes i alle kjente tegnspråk og er en svært viktig ressurs i kommunikasjonen (Vonen, 2016, s. 135). Som Baker (2016, s. 17) poengterer er lokalisasjon av referenter viktig i forbindelse med syntaksen av setninger. Ifølge Malmquist & Mosand (1996, s. 150, s. 153) vil lokaliseringen av en bestemt referent medføre at vi kan lokalisere andre tegn til samme referansemerke. Tegnene samsvarer ved at de utføres på samme referansemerke eller at det pekes i samme retning. På denne måten kan en referere til samme referent.

2.6 Tegngrupper

I tegnspråk kan vi påstå at det finnes ulike typer tegn, eksempelvis: leksikalske tegn, avbildende tegn, peketegn og bokstaveringer. Nedenfor følger en utdypende beskrivelse av disse punktene.

2.6.1 Leksikalske tegn

Ifølge Johnston og Schembri (2007, s. 159) har leksikalske tegn faste trekk. Dersom det skjer en betydelig endring i forbindelse med håndform, orientering, lokalisasjon eller bevegelse kan det endre tegnets betydning og resultere i et annet tegn. En kan påstå at leksikalske tegn brukes ofte, samt er standardiserte og konvensjonaliserte i et språk (Johnston & Schembri, 2007, s. 163). At meningen ved et tegn er konvensjonalisert innebærer at tegnspråkbrukere har blitt enige om tegnets betydning (Schermer, 2016, s. 175). I forbindelse med leksikalske tegn vil nedre del av ansiktet, spesielt kinn og munn, være av stor betydning (Kooij & Crasborn, 2016, s. 267). Dette kan skape kontraster mellom leksikalske tegn som har lignende manuelle utførelser (se figur 4).

Figur 4:

Eksempler på leksikalske tegn (“MIDDAG”, “METALL”, “ONKEL 2”, [Bilde], u.å.)

2.6.2 Avbildende tegn

Avbildende tegn utgjør en stor gruppe tegn i samtlige tegnspråk vi kjenner til. Tidligere hadde de samlebetegnelsen *proformer* på norsk. Disse tegnene er ikoniske ved at de har et visuelt uttrykk som direkte avspeiler det de har til hensikt å beskrive. Dermed er denne gruppen tegn både fleksible og produktive (Bø, Ferrara & Halvorsen, 2018, s. 71). Når avbildende tegn produseres vil ikke tegnerens hender demonstrere handlinger, men avbilde enheter som kan lokaliseres og flyttes i det topografiske rommet (Mesch, Raanes & Ferrara, 2015, s. 268). I motsetning til leksikalske tegn er avbildende tegn komplekse leksikalske elementer, der håndform, lokalisasjon, orientering samt bevegelse kan ha sin egen betydning (Johnston & Schembri, 2007, s. 165). Avbildende tegn kan kategoriseres som delvis leksikalske (Ferrara, 2012, s. 41). Dette kan

innebære at enkelte deler av tegnet vil være konvensjonalisert, eksempelvis håndform. Derimot kan andre deler av tegnet være kontekstavhengig for å gi mening, for eksempel bevegelsen.

2.6.3 Peketegn

Peketegn er eksempel på en gest som blir brukt i samtlige tegnspråk (Baker, 2016, s. 10). Peking kan skje ved for eksempel bruk av fingre, hode, en gjenstand eller blikk. Peking symboliserer ikke referenten det pekes mot, men henviser til referenten gjennom pek (Liddell, 2003, s. 137). Med andre ord er det ikke pekingen i seg selv som er viktig, men det som pekes mot eller det en tenker at det pekes mot (Liddell referert i Bø et al., 2018, s. 73). Peking kan brukes til å henvise til både tilstedeværende og ikke tilstedeværende referenter (Barberà & Zwets, 2013, s. 8).

2.6.4 Bokstaving

Dersom en ønsker å kommunisere om et konsept, objekt eller person det ikke er tegn for enda, kan en bruke et manuelt alfabet for å bokstavere. Det eksisterer ulike manuelle alfabet, men de er egentlig ikke en del av tegnspråk (Baker, 2016, s. 8-9, s. 22). Ifølge Malmquist og Mosand (1996, s. 44) benyttes hovedsakelig to manuelle alfabet i norsk tegnspråk; et enhåndsalphabet og et tohåndsalphabet. Bruk av håndalfabetene kan sammenlignes med å skrive de norske ordene. En kan anta at det krever visse lese- og skriveferdigheter dersom en skal forstå, samt gjøre seg forstått, ved kommunikasjon gjennom bokstaving.

2.7 Nonmanuelle komponenter

Begrepet nonmanuelle komponenter beskriver aspekter ved tegn som ikke omhandler hendenes form og utførelse (Liddell referert i Liddell 2003, s.13). I forbindelse med artikulasjon kan de nonmanuelle aspektene være bevegelser av hode, kropp og øyne, forskjellige ansiktsuttrykk samt munnbevegelser. De utføres ofte i kombinasjon med manuelle tegn og brukes blant annet for å modifisere tegnets betydning (Johnston & Schembri, 2007, s. 96, s. 154). Mange lingvister understreker at nonmanuelle komponenter utgjør en viktig del av tegnenes struktur (Sutton-Space & Woll; Valli, Lucas & Mulrooney referert i Johnston & Schembri, 2007, s. 81). I det følgende vil vi utdype de nonmanuelle komponentene; blikk-, munn- og overkroppsbevegelser.

2.7.1 Blikk

Blikket utgjør en sentral del av tegnspråkets utførelse og kan ha mange forskjellige funksjoner. Tegneren kan bruke blikket til å gjøre diskursdeltakerne oppmerksomme på samtalens fokus, til tross for at dette ikke gjøres bevisst (Johnston & Schembri, 2007, s. 22). Blikket er av stor betydning da det avgjør det visuelle fokusområdet (Kooij & Crasborn, 2016, s. 247). I denne teksten fokuserer vi på blikk i forbindelse med referering. Som Malmquist og Mosand (1996, s. 145) understreker kan blikket være svært sentralt når en skal henwise til en referent. Napier et al (2018, s. 15) påpeker betydningen av at blikket korresponderer med området i tegnrommet der referentene tidligere har blitt etablert. For å henwise til en referent kan tegneren rette blikket eller lene kroppen mot det bestemte stedet i tegnrommet (Baker & Bogaerde, 2016, s. 82). Som Johnston og Schembri (2007, s. 273) poengterer blir blikket hyppig brukt i forbindelse med rollebytte.

2.7.2 Munnbevegelser

I norsk tegnspråk kan munnen utforme et bredt omfang munnbevegelser. Hvis en sammenligner munn- og håndbevegelser når de brukes samtidig, kan en ofte oppdage at munnbevegelsene “imiterer” hendene (Vogt-Svendsen, 2001, s. 27). Innenfor norsk tegnspråk kan en finne to forskjellige typer munnbevegelser. Det ene er norske munnbilder som kan ligne ordene i det norske talespråket. Det andre er munngestene som ikke kan oversettes til norsk talespråk (Vogt-Svendsen, 2001, s. 9). Som tidligere nevnt i forbindelse med TSS-tolking, er det vanlig å benytte seg av tydelige munnbevegelser. Ifølge Berge et al. (2018, s. 187) kan munnbevegelsene bli *ekstra* tydelige i enkelte tilfeller, for eksempel dersom det introduseres nye faguttrykk.

2.7.3 Overkroppsbevegelse

Winston referert i Liddell (2003, s. 212) beskriver kroppsrotasjon som å peke med overkroppen. For å henwise til en referent kan tegneren rotere overkroppen eller vende skuldrene mot et område hvor en referent tidligere har blitt etablert. Dette kan bidra til å understreke at tegneren henviser til den aktuelle referenten (Winston, 1991, s. 399). Skiftende hode- og kroppsbevegelser benyttes i mindre grad enn blikk under rollebytte (Johnston & Schembri, 2007, s. 273). Likevel kan tegneren bruke overkroppsbevegelser for å understreke at informasjonen er fra et spesifikt perspektiv (Baker & Bogaerde, 2016, s. 86, s. 89). Liddell (2003, s. 212) presenterer eksempler

som kan indikere at tegneren benytter seg av overkroppsbevegelser for å aktivere ulike *token blends*.

3. Metodekapittel

Denne undersøkelsen søker å belyse følgende problemstilling: “*På hvilken måte etablerer og henviser TSS- og tegnspråktolken til referenter under tolkesituasjonen?*”. For å bidra til at leseren kan utvikle forståelse for hvordan studien besvarer problemstillingen, vil det følgende gjøre rede for fremgangsmåten i forskningsprosessen. Vi vil blant annet beskrive valg som ble tatt underveis i arbeidsprosessen, samt kvalitetsvurderinger av undersøkelsen.

3.1 Forskningsmetode

Da vi ønsket økt innsikt i hvordan TSS-tolkene og tegnspråktolkene etablerte og henviste til referenter under en tolkesituasjon, fant vi det hensiktsmessig å benytte oss av kvalitativ undersøkelse i dette forskningsprosjektet. Som Thagaard (2013, s. 17) påpeker vil kvalitative metoder vektlegge betydning og gi mulighet til å gå i dybden av fenomener. Videre fant vi det aktuelt å undersøke hvor ofte den enkelte tolk benyttet seg av ulike lingvistiske virkemidler. Kvantitative metoder undersøker målbare enheter, samt fokuserer på utbredelse og antall (Thagaard, 2013, s. 17). Dermed kan en kategorisere vår studie som en kvalitativ undersøkelse med oppfølging av kvantitative undersøkelser.

3.2 Presentasjon av datamaterialet

I forbindelse med dette forskningsprosjektet fikk vi utdelt ferdig datamateriale. Våre funn tar utgangspunkt i video av en forelesning som ble tolket simultant til TSS og norsk tegnspråk (Ferrara & Amundsen, 2017). Videomaterialet gjorde det mulig å sammenligne hvordan to tegnspråk- og to TSS-tolker tolket samme tekstinnhold. Forelesningen var på universitetsnivå og tema var kommunikasjon. Med utgangspunkt i dette opptaket kunne vi undersøke hvordan TSS- og tegnspråktolkene etablerte og henviste til referenter i tolkesituasjonen. Oversiktsbildet er inkludert da det gir et bilde av hvordan denne forelesningen og tolkesituasjonen artet seg (se figur 5). I annoteringsarbeidet benyttet vi opptak der den enkelte tolk var i fokus. Det gjorde det

mulig å få et tydeligere og mer detaljert innblikk i hvordan tolkene etablerte og henviste til referenter.

Figur 5:

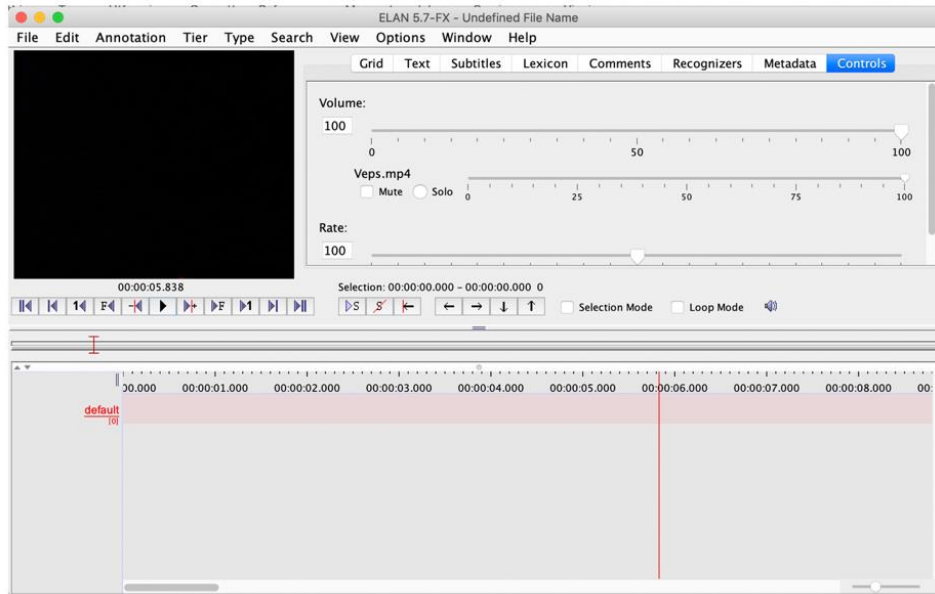
Oversiktsbilde av tolkesituasjonen (Ferrara & Amundsen, 2017)

3.3 Databehandling

Vi startet denne delen av arbeidet ved å se gjennom videomaterialet flere ganger. Vi ønsket å undersøke hvordan fire tolker etablerte og henviste til referentene i tolkesituasjonen. I utgangspunktet ble vi enige om å velge ut fem minutter av hver tolk. Etter hvert reduserte vi antall tolker til to, da annoterings- og arbeidsprosessen var mer tidkrevende enn forventet. Vi valgte en fem minutter lang sekvens med en tegnspråktolk og tilsvarende klipp med en TSS-tolk. Videre startet annoteringsarbeidet og vi benyttet oss av annoteringsverktøyet ELAN versjon 5.7. Det er et verktøy som kan brukes for å lage avanserte annoteringer på video- og lydressurser. Programmet gjør det mulig å legge til et ubegrenset antall annoteringer, eksempelvis setninger, ord, glosser og kategorier (Max Planck Institute for Psycholinguistics, u.å.). ¹

¹ ELAN kan lastes ned gratis her: <https://tla.mpi.nl/tools/tla-tools/elan/elan-description/>

Figur 6:

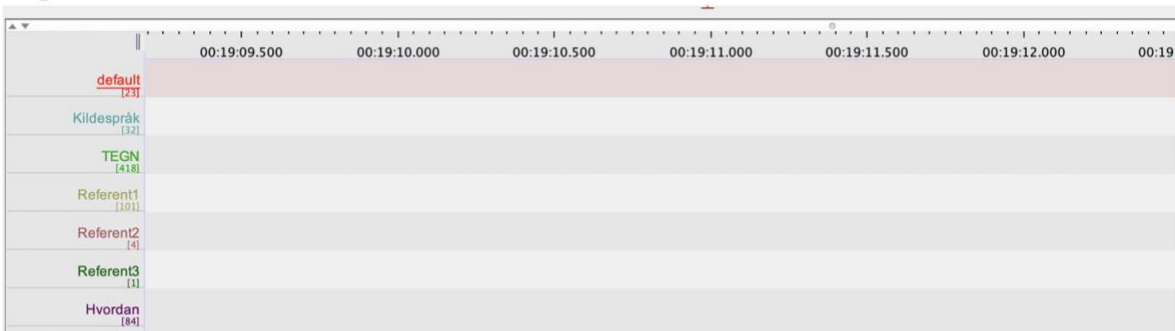

Oversiktsbilde av annoteringsverktøyet ELAN versjon 5.7.

3.3.1 Annoteringsarbeidet

Etter flere forsøk på å annotere datamaterialet kom vi frem til at det mest effektive ble å velge ut femten *inanimate* referenter fra kildeteksten. Deretter undersøkte vi hvordan hver tolk etablerte og henviste til disse referentene. Valgene som ble gjort i annoteringsprosessen ble tatt på bakgrunn av den presenterte teorien. I studiet har vi brukt ulike rader (*tiers*) for de ulike elementene vi undersøker.

Figur 7:

Oversiktsbilde av våre rader (*tiers*) i ELAN.

I ELAN brukte vi ulike betegnelser for de lingvistiske virkemidlene tolkene benyttet i sin tolking. Disse fremstilles i tabellen nedenfor.

Annoteringsbetegnelser	
HVA	BETEGNELSE
Avbildende tegn	ABT
Blikk	blikk
Bokstaving	bok
Konstruert handling	KH
Leksikalske tegn	lex
<i>List buoy</i>	ListB
Lokalisasjon	lok
Nonmanuelle komponenter	nonmanuell
Overkroppsbevegelse	overkroppsbevegelse
<i>Surrogate blend</i>	SurrB
<i>Token</i>	<i>token</i>
Tydelige munnbevegelser	tydelig munn

Tabell 1: Fremstiller betegnelser på de lingvistiske virkemidlene tolkene benyttet

I datamaterialet hendte det at taleren startet på en setning, men endret ytringen midt i setningen. Som Lind (2017, s. 51) poengterer er det naturlige talespråket vanligvis oppstykket, eksempelvis i form av “små luker” og pauser. Det er vanlig å avbryte seg selv samt rette på det en har sagt. Det var ikke alltid tydelig hva taleren refererte til, noe som kan ha påvirket hvordan tolkene valgte å etablere og henvise til referentene. Av hensyn til oppgavens omfang og mangel på informasjon bestemte vi at alle refereringer vi har valgt, som for eksempel referenten KOMMUNIKASJON, henviser til samme referent. I tillegg har vi utelukket verb, eksempelvis “kommunisere”, som en referering. Videre har vi i tabellene valgt å skrive referenter som entall, selv om vi i våre annotasjoner har annotert de som flertall. For eksempel har referenten PRINSIPPENE blitt inkludert i referenten PRINSIPP.

Postholm (2010, s. 103) påpeker at det vil foregå kontinuerlige analyser underveis i arbeidsprosessen. Med andre ord var det en fortløpende vurdering av datainnholdet og potensielle funn. Fordelen med slikt datamateriale er muligheten til å kunne se gjennom flere ganger. Dersom vi var usikre i forbindelse med annoteringen kunne vi stoppe opptaket, spole tilbake, se gjennom i sakte film og diskutere innholdet. Ved å se gjennom sekvensene flere ganger ble vi også bedre kjent med datamaterialet. Vi oppdaget stadig nye detaljer ved tolkingen. På bakgrunn av undersøkelsens problemstilling: “*På hvilken måte etablerer og henviser TSS- og tegnspråktolken til referenter under tolkesituasjonen?*”, samt annotering av datamaterialet utarbeidet vi fire hovedkategorier:

1. Hvordan etablerer og henviser tolkene til referenten første gang?
2. Hvordan etablerer og henviser tolkene til referenten ved kontinuerlig henvisning til en referent?
3. Hvordan etablerer og henviser tolkene til referenten ved reintroduisering av en referent?
4. Ukategoriserte funn

3.4 Kvalitetsvurderinger av undersøkelsen

I forbindelse med forskning kan det være av betydning å undersøke studiets kvalitet. Ifølge Johannessen, Tufte og Christoffersen (2010, s. 230) kan validitet brukes som et kriterium for kvalitet. Det er også viktig at forskerne reflekterer rundt hvordan de kan ha påvirket forskningsprosessen og dermed forskningens resultater (Thagaard, 2013, s. 206). Videre vil vi presentere forforståelsens betydning, undersøkelsens validitet samt kritikk til egen forskning.

3.4.1 Forforståelse og validitet

Som Røkenes og Hanssen (2012, s. 153) poengterer vil vår forforståelse påvirke hvordan vi forstår eller forklarer noe. For eksempel kan erfaringer, samt ubevisst og bevisst kunnskap, ha innvirkning på hvordan vi forstår datamaterialet. Med dette som utgangspunkt vil vi som forskere påvirke undersøkelsens resultat. Vår forforståelse kan påvirke hva vi ser og tolker i datamaterialet. I tillegg kan ønsket om å finne gode resultater medføre at vi leter etter svar som kanskje ikke finnes. I denne sammenheng blir det sentralt å presentere validitet som prinsipp.

Validitet i kvalitative studier omhandler tolkingen av data og hvorvidt de er gyldige i forhold til virkeligheten som blir studert (Thagaard, 2013, s. 204). Vi har forsøkt å styrke undersøkelsens validitet ved å redegjøre for arbeidsprosessen og hvordan vi har kommet frem til forskningens resultater. For å redusere våre personlige avtrykk i undersøkelsen anser vi det positivt at vi var to personer som samarbeidet. Da vi annoterte opplevde vi at vi kunne observere en sekvens med helt ulikt perspektiv. Dette kan ha medført at vi fikk et mer kritisk blikk på det vi så i datamaterialet. Vi hadde muligheten til å diskutere enkelte partier dersom vi var uenige i det vi så. Dette tror vi har hatt positiv effekt på forskningens validitet.

3.4.2 Kritikk til egen forskning

Som tidligere nevnt kan vår forforståelse og ønske om å finne et svar ha påvirket forskningens resultater. En annen faktor er at vi er studenter midt i en læringsprosess. Vår forståelse av teori og avlesningsferdigheter kan ha begrenset og påvirket analysen av datamaterialet. Dette studiet har tatt utgangspunkt i et videoopptak fra en forelesning. En åpenbar mangel ved slike digitale ressurser er at en kun kan ha et utenfra perspektiv på situasjonen (Berge, 2014, s. 89). En annen begrensning ved bruk av videoopptaket var kameravinklene, som medførte utfordringer når vi skulle definere plasseringen av referenter.

Da vi skulle velge sekvensen vi ønsket å undersøke ytterligere, opplevde vi flere begrensende faktorer, eksempelvis tekniske problemer og mennesker som gikk forbi kameraet. Med andre ord har det vært elementer som har påvirket valget av den aktuelle sekvensen. Det har vært utfordrende å ta avgjørelser underveis i prosessen. For eksempel hvilken teori som skal bidra til å belyse problemstillingen, hvilke referenter vi tar utgangspunkt i og betegne hvilke lingvistiske virkemidler tolkene benytter seg av i tolkingen. Det er av betydning å poengtere at dette er en liten studie. Dermed vil funnene være gjeldende i forbindelse med vår forskning, men resultatene er ikke nødvendigvis generaliserbare.

4. Presentasjon og drøfting av funn

I dette kapittelet vil vi presentere og drøfte våre funn. Kapittelet er delt inn i fire kategorier for å belyse oppgavens problemstilling: *“På hvilken måte etablerer og henviser TSS- og tegnspråktolken til referenter under tolkesituasjonen?”*. Under hver kategori vil våre funn beskrives og presenteres gjennom tekst, tabeller og bildeeksempler. Videre drøftes funnene i lys av den teoretiske rammen som presenteres i kapittel to.

Figur 8:

Tegnspråktolken

TSS-tolken

4.1 Hvordan etablerer og henviser tolkene til referenten første gang?

Oppgavens første kategori presenterer funn i forbindelse med førstegangsetablering av en referent. Hensikten er å sammenligne hvordan en TSS- og en tegnspråktolk utfører dette.

4.1.1 Funn

Tabellen under har til hensikt å fremstille hvordan TSS- og tegnspråktolken etablerer en referent første gang.

ReferentNY		
REFERENT	NTS	TSS
<i>Statens kommunikasjonspolitikk</i>	lex	lex, ABT
<i>Mål</i>	lex	lex
<i>Kommunikasjon</i>	lex, blikk, overkroppsbevegelse	lex
<i>Åpenhet</i>	lex	lex
<i>Forutsetning</i>	lex, lok, overkroppsbevegelse	lex, lok
<i>Prinsipp</i>	lex, lok, overkroppsbevegelse	lex, lok
<i>Informasjon</i>	lex, blikk, overkroppsbevegelse	lex
<i>Myndighetene</i>	lex	lex, <i>token</i>
<i>Tekster fra det offentlige</i>	lex, blikk	lex
<i>Kommunikasjonsmåter</i>	lex, overkroppsbevegelse	lex, lok
<i>Innsyn</i>	lex	lex, <i>token</i> , blikk, overkroppsbevegelse
<i>Medvirkning</i>	lex, ListB	lex
<i>Prinsipp; målgruppene</i>	ListB, lex, <i>token</i>	lex, ABT, lok
<i>Prinsipp; kommunikasjonspolitikk</i>	ListB, lex, blikk	lex
<i>Helsenorge BETA</i>	lex, bok, blikk, <i>token</i> , overkroppsbevegelse	lex, bok

Tabell 2: Oversikt over førstegangsetableringen av referentene.

I den første kategorien har vi funnet flere likheter mellom TSS- og tegnspråktolken. Våre funn indikerer at tolkene benytter seg av leksikalske tegn når referentene etableres første gang. Dette kan tabell 2 bidra til å synliggjøre. Som figur 9 fremstiller, bruker tolkene tilsvarende leksikalske tegn for å etablere referenten STATENS KOMMUNIKASJONSPOLITIKK.

Figur 9:

Den manuelle utførelsen av de leksikalske tegnene er like, men TSS-tolken har tegnene litt lenger ned i tegnrommet. Lignende tilfelle kan en se i forbindelse med etableringen av referenten ÅPENHET (se figur 10)

Figur 10:

Det kan påstås at grunnutførelsen av tegnet er lik, men TSS-tolken utfører altså tegnet lenger ned i tegnrommet. Tegnspråktolkens hender vender i tillegg mer ut til hver side. I forbindelse med referenten HELSENORGE BETA bokstaverer tolkene B-E-T-A for å introdusere referenten. Dette fremstilles i figur 11. For å etablere referenten HELSENORGE benyttes de leksikalske tegnene for HELSE og NORGE, men BETA bokstaveres. Som illustrert nedenfor ser vi også at begge tolkene benytter seg av enhåndsalphabetet.

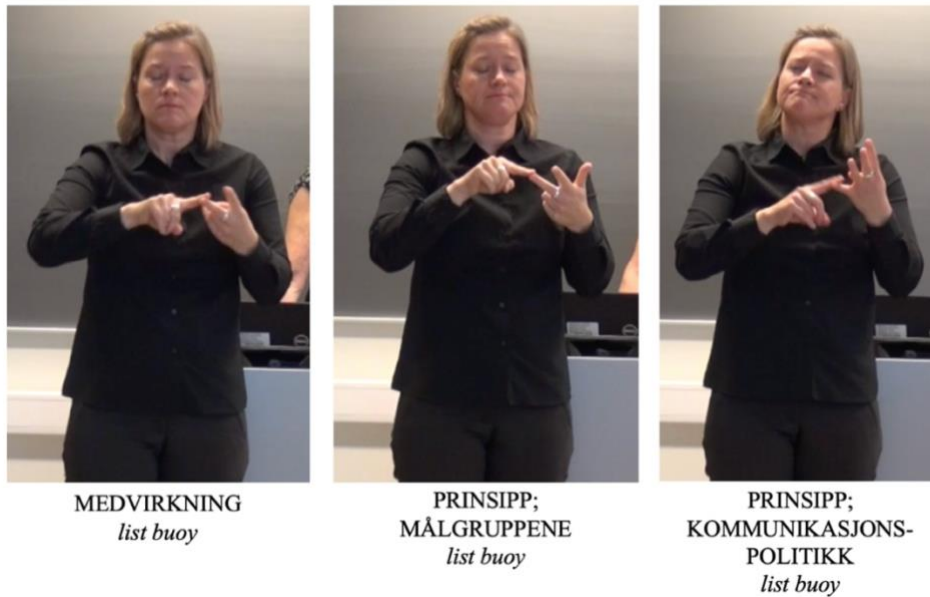
Figur 11:

Når det gjelder tegnspråktolken benytter vedkommende *list buoy* ved etableringen av enkelte referenter. Dette presenteres i figur 12 og viser at tolken utvikler en *list buoy* ved å introdusere flere referenter på den passive hånden. Referenten MEDVIRKNING plasseres på tolkens langfinger, men “flyttes” til pekefingeren ved introduksjonen av neste referent. Da presenterer tolken referenten PRINSIPP; MÅLGRUPPENE. Den neste referenten PRINSIPP; KOMMUNIKASJONSPOLITIKK resulterer i at referentene igjen endrer plassering. MEDVIRKNING representeres av tolkens langfinger, PRINSIPP; MÅLGRUPPENE av ringfingeren og PRINSIPP; KOMMUNIKASJONSPOLITIKK av tolkens lillefinger. Tegnspråktolken har en *list buoy* bestående av fire entiteter, men den første var reintroduisering

av en referent og ble dermed ikke inkludert i denne kategorien. Det er også verdt å poengtere at tegnspråktolken benytter blick ved etablering av referentene. Dette kommer tydeligere frem i videoen enn på bildene.

Figur 12:

Generelt benytter tegnspråktolken seg mer av overkroppsbevegelse enn TSS-tolken ved den første etableringen av en referent. I figur 13 fremstilles enkelte av våre funn i forbindelse med dette.

Figur 13:

I likhet med tegnspråktolken benytter også TSS-tolken seg av overkroppsbevegelse ved etablering av referenten INNSYN (se figur 14). Det er derimot noen individuelle forskjeller da TSS-tolken lener overkroppen mot høyre, men tegnspråktolken beveger overkroppen til venstre. Det er også verdt å merke seg at begge utfører tegnet med høyre hånd.

Figur 14:

INNSYN
overkroppsbevegelse

INNSYN
overkroppsbevegelse

I forbindelse med referenten INNSYN benytter også TSS-tolken seg av blick i etableringen. Figur 15 viser eksempler der TSS-tolken skaper en *token blend*.

Figur 15:

INNSYN
token foran brystet til tegneren

MYNDIGHETENE
token til høyre foran skulderen til tegneren

Når det gjelder både INNSYN og MYNDIGHETENE henviser tolken tilbake til referentene ved en senere anledning. Dette kan indikere at det oppstår en *token blend* i tegnrommet foran tegnerens bryst (INNSYN) og litt over tolkens høyre skulder (MYNDIGHETENE).

4.1.2 Drøfting

Som Barberá og Zwets (2013, s. 13) poengterer skapes et anker for videre referanse første gang en referent nevnes. Tilsvarende kan våre funn antyde at tolkene skaper et anker for referentene første gang de etableres gjennom leksikalske tegn. For eksempel benytter begge tolker de leksikalske tegnene STATEN, KOMMUNIKASJON og POLITIKK, for å introdusere referenten STATENS KOMMUNIKASJONSPOLITIKK. Som Johnston og Schembri (2007, s. 163) understreker er leksikalske tegn standardiserte og konvensjonaliserte i et språk. Våre funn indikerer at de to tolkene stort sett benytter seg av samme leksikalske tegn for en spesifikk referent. I forbindelse med referenten ÅPENHET utfører begge tolkene det leksikalske tegnet. Derimot gjør tegnspråktolken tegnet lenger opp i tegnrommet enn TSS-tolken. Det kan være flere årsaker til dette, men en potensiell forklaring kan være fysiologiske preferanser. Som Johnston og Schembri (2007, s. 159) beskriver kan en endring i tegnets oppbygging, som eksempelvis stedet i tegnrommet der tegnet utføres, endre tegnets betydning. I det nevnte eksempelet opplever vi derimot at de ulike plasseringene av tegnet ikke endrer betydningen.

I forbindelse med etablering av referenten HELSENORGE BETA benyttet begge tolker de leksikalske tegnene for HELSE og NORGE, men bokstaverte BETA. I denne sammenheng benyttet begge enhåndsalphabetet, som er et av de to manuelle alfabetene som brukes i norsk tegnspråk (Malmquist & Mosand, 1996, s. 44). Ifølge Baker (2016, s. 8-9) kan et manuelt alfabet brukes for å bokstavere et konsept, objekt eller person som ikke har tegn enda. Winston referert i Berge et al. (2018, s. 184) presenterer funn tilknyttet et forskningsprosjekt om TSS-tolking. Der var et av funnene at tolken brukte håndalfabetet for å bokstavere spesifikke ord i kildeteksten. I lys av dette kan en påstå at bokstavering er en strategi som benyttes i både tegnspråk- og TSS-tolking, i situasjoner der tolker ikke kan tegnet eller det ikke finnes et etablert tegn.

I datamaterialet kan en påstå at TSS-tolken har mindre tegnrom enn tegnspråktolken.

Tegnrommet er rommet foran kroppen (Schröder, 2016, s. 81) og det tredimensjonale rommet

der tegnspråklige tegn utføres (Crystal referert i Raanes, 2011, s. 54). Som Raanes (2011, s. 57) poengterer kan tegnrommet brukes til å strukturere tegnspråklige tekster. På denne måten kan en danne sammenheng og mening. Våre funn indikerer altså at tegnspråktolken har større tegnrom enn TSS-tolken. På en annen side kan en påstå at det ikke påvirker meningen i ytringene som oversettes. En kan stille spørsmål til hvorvidt størrelsen på tegnrommet i TSS-tolking generelt er mindre enn i tegnspråktolking, eller om dette er særegent for denne TSS-tolken. I denne sammenheng kan det også være interessant å bemerke seg at tegnspråktolken benytter overkroppsbevegelse i større grad enn TSS-tolken. Som Winston (1991, s. 399) understreker kan tegneren benytte overkroppen til å henvise til en aktuell referent.

Som Liddell, Vogt-Svendsen og Bergman (2007, s. 188) poengterer kan tegneren produsere flere meningsbærende tegn simultant. Et eksempel kan være *list buoy*, som produseres av den passive hånden og representerer en fysisk tilstedeværelse for et sett entiteter (Liddell et al., 2007, s. 189). I våre funn fant vi et tilfelle der tegnspråktolken benytter en *list buoy* for å introdusere enkelte referenter. Listen består av fire referenter, men den første var reintroduisering av en referent og ble derfor ikke inkludert i denne kategorien. En *list buoy* kan organisere, samt bidra til å skape oversikt over et spesifikt antall referenter (Johnston & Schembri, 2007, s. 274). Som tidligere nevnt benytter tegnspråktolken blick ved etablering av referentene. Ifølge Johnston og Schembri (2007, s. 22) kan blikket brukes for å gjøre diskursdeltakerne oppmerksomme på det som er i fokus. Da tegnspråktolken ser på sin *list buoy*, samt den individuelle fingeren etter hvert som den enkelte referenten introduseres, kan det bidra til at deltakerne retter oppmerksomheten mot fokusområdet.

I forbindelse med *token blends* er tegneren aldri en del av selve *blenden* (Liddell, 2003, s. 190). I denne kategorien har vi valgt å fremheve to eksempler der TSS-tolken skaper en *token blend*. Det første er der TSS-tolken vender overkroppen mot høyre, retter blikket mot tomrommet foran kroppen, samtidig som hun introduserer referenten INNSYN. Det er av betydning å understreke at referenten INNSYN ikke er en *token blend*, men at tolken retter INNSYN mot noe og hvordan hun retter tegnet mot tomrommet kan bidra til å skape en *token blend*. Det andre eksempelet vi belyser er da TSS-tolken introduserer referenten MYNDIGHETENE. Da tolken henviser tilbake til referenten ved en senere anledning kan vi påstå at det oppstår en *token blend*. Det er verdt å

poengtere at *tokens* er usynlige og har dermed ingen fysiske likheter med entitetene de er *blendet* med (Liddell, 2003, s. 192). Med andre ord er det ingen likheter med tomrommet der tegnet MYNDIGHETENE utføres og de virkelige myndighetene. Det kan derimot diskuteres hvorvidt plasseringen av tegnet har betydning. Det utføres øverst til høyre i tegnrommet og kan indikere at det er noe som er høyt oppe i et hierarkisk system.

4.2 Hvordan etablerer og henviser tolkene til referenten ved kontinuerlig henvisning til en referent?

Oppgavens andre kategori presenterer funnene i forbindelse med hvordan tolkene henviser videre til en referent. Dette er tilfellene der det har skjedd en førstegangsetablering eller en reintrodusering av en referent, men tolken har en kontinuerlig henvisning til referenten. Med andre ord gjøres det ingen andre tegn mellom henvisningene.

4.2.1 Funn

I den andre kategorien fant vi en stor forskjell mellom de to tolkene i forbindelse med den kontinuerlige refereringen til de ulike referentene. Tabell 3 kan bidra til å illustrere denne forskjellen.

ReferentKO		
REFERENT	NTS	TSS
<i>Statens kommunikasjonspolitikk</i>	ABT, blikk, pek	
<i>Mål</i>	ABT, pek, lex	
<i>Kommunikasjon</i>		
<i>Åpenhet</i>	ABT, blikk, pek	
<i>Forutsetning</i>		
<i>Prinsipp</i>	ABT, pek	
<i>Informasjon</i>	lex	
<i>Myndighetene</i>	KH, SurrB	ABT

<i>Tekster fra det offentlige</i>	lex, ABT, pek, blikk	
<i>Kommunikasjonsmåter</i>	blikk, <i>token</i>	
<i>Innsyn</i>		
<i>Medvirkning</i>	ListB, pek, blikk	
<i>Prinsipp; målgruppene</i>	pek, <i>token</i>	
<i>Prinsipp; kommunikasjonspolitikk</i>	ListB, pek	
<i>Helsenorge BETA</i>	ABT, <i>token</i> , blikk	lex

Tabell 3: Oversikt over den kontinuerlige refereringen av referentene.

Et interessant aspekt ved dette funnet var ikke bare at tegnspråktolken hadde flere kontinuerlige referereringer, men også at vedkommende brukte mange ulike strategier. I forbindelse med TSS-tolkningen fant vi bare to kontinuerlige referereringer innenfor vår annoterte tidskode. Da det er interessant å sammenligne de to tolkene vil vi fremheve de to tilfellene der de begge hadde en kontinuerlig referering. I denne sammenheng er det verdt å påpeke at refereringen ble gjort på ulike måter av de to tolkene. I figur 16, som presenteres nedenfor, refererer tegnspråktolken til MYNDIGHETENE ved bruk av konstruert handling i en *surrogate blend*. TSS-tolken refererer til samme referent, men gjennom et avbildende tegn.

Figur 16:

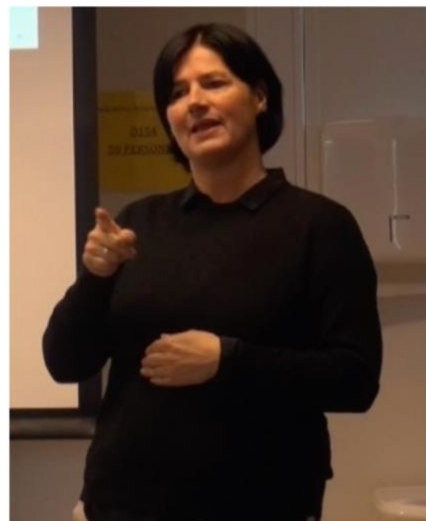

I dette tilfellet forteller foreleseren om hvordan myndighetene må være aktive: “*Ikke sitte og vente til det kommer noen og sier: jammen, hvordan foregikk egentlig det?*”. Den hvite ringen rundt tegnspråktolken sitt ansikt, har til hensikt å illustrere hvordan tolken utfører konstruert handling i en *surrogate blend* for å referere til MYNDIGHETENE. I tilsvarende sekvens benytter TSS-tolken seg av et avbildende tegn for å referere til samme referent. Som figur 16 viser er dette markert med en hvit sirkel rundt tolkens venstre hånd. Det siste eksempelet vi vil trekke frem i denne kategorien, er den kontinuerlige refereringen til HELSENORGE BETA (se figur 17).

Figur 17:

HELSENORGE BETA
avbildende tegn, *token*, blikk

HELSENORGE BETA
leksikalske tegnet DE

Som figur 17 viser benytter tegnspråktolken avbildende tegn, blikk og *token* for å henvise videre til HELSENORGE BETA. *Tokenen* er markert med en hvit sirkel på bildet til venstre. TSS-tolken benytter seg derimot av det leksikalske tegnet DE for å ha en videre referering til referenten.

4.2.2 Drøfting

Som nevnt i forbindelse med våre funn i kategori to hadde TSS-tolken kun to kontinuerlige refereringer. Tegnspråktolken hadde derimot flere, samt benyttet seg av ulike strategier i

refereringene. Som tidligere nevnt ønsket vi å sammenligne hvordan de to tolkene etablerte og henviste til referenter i en tolkesituasjon. Derfor anså vi det som sentralt å ytterligere beskrive de to eksemplene der begge tolker utførte kontinuerlige refereringer.

Det første funnet som presenteres er i forbindelse med en kontinuerlig referering til referenten MYNDIGHETENE. I dette tilfellet utfører tegnspråktolken konstruert handling i en *surrogate blend*. Dette samsvarer med Liddell (2003, s. 355) sin teori om at konstruert handling kan utføres innad i en *surrogate blend*. Som Liddell (2003, s. 367) understreker er *surrogate blend* et eksempel på en *real space blend*. Det innebærer at elementer fra *mental space* kobles til *real space* (Liddell, 2003, s. 175). Gjennom en *surrogate blend* kan tegneren danne synlige og/eller usynlige entiteter i naturlig størrelse (Ferrara, 2012, s. 54). Tegnspråktolken skaper dermed en synlig entitet ved å etterligne en annen entitet, nemlig MYNDIGHETENE. Dermed kan referenten konseptualiseres som fysisk tilstede (Liddell referert i Ferrara, 2012, s. 53). En kan påstå at referenten blir synlig ved at tolken utfører konstruert handling. Ved å benytte kroppen og/eller ansiktet kan tegneren gjenspeile en referents følelser eller oppførsel (Metzger referert i Cormier et al., 2013, s. 119). En kan hevde at tegnspråktolkens ansikt gjenspeiler MYNDIGHETENES reaksjon i forbindelse med at noen kommer for å konfrontere deres avgjørelser.

I tilsvarende eksempel benytter TSS-tolken et avbildende tegn for å kontinuerlig referere til referenten MYNDIGHETENE. Et avbildende tegn er ikonisk ved at det har et visuelt uttrykk som direkte avspeiler det det har til hensikt å beskrive (Bø et al., 2018, s. 71). I dette tilfellet har tolkens hender lukket håndform, men med en oppreist pekefinger. Venstrehånden avbilder derimot referenten MYNDIGHETENE, mens høyrehånden avspeiler personen som kommer for å konfrontere. Som Mesch et al. (2015, s. 268) poengterer kan avbildende tegn avbilde enheter som lokaliseres og flyttes i det topografiske rommet. Lignende kan figur 16 vise hvordan tolken beveger tegnene nærmere hverandre, for å illustrere hvordan individet kommer for å konfrontere referenten MYNDIGHETENE. I dette tilfellet kan en påstå at det oppstår en *depicting blend*. Som Johnston og Schembri (2007, s. 166) påpeker kan tegneren bruke hendene til å representere noe annet enn hender gjennom en *depicting blend*. Dette er en annen type *real space blend*, hvor tegnerens hender skaper en *blend*, men er ikke en del av *blenden*. Tegnene er redusert i størrelse

slik at de får plass i tegnrommet foran tegneren (Ferrara, 2012, s. 54). På samme måte bruker altså TSS-tolken håndformen, en oppreist pekefinger, til å referere til MYNDIGHETENE. Referenten blir redusert i størrelse slik at den får plass i tegnrommet foran kroppen til tolken. Gjennom et avbildende tegn skaper altså TSS-tolken en *depicting blend*. Det er verdt å påpeke at tegnspråktolken også skaper en *depicting blend* i dette tilfellet. Likevel representerer dette en *animate* referent som vi ikke fokuserer på i denne oppgaven.

Det siste funnet vi belyste i denne kategorien var i forbindelse med referenten HELSENORGE BETA. Tegnspråktolken benyttet et avbildende tegn, blick og *token* for å henvise videre til referenten. Som Ferrara (2012, s. 41) understreker kan avbildende tegn defineres som delvis leksikalske. Dette kan innebære at enkelte deler av tegnet er konvensjonalisert, men det er avhengig av konteksten for å gi mening. En kan påstå at dette er tilfellet i forbindelse med tegnet som utføres. Tegnspråktolken benytter hendene for å avgrense et område der referenten HELSENORGE BETA er plassert. Innenfor hendene skapes en *token blend*. Som tidligere nevnt er aldri tegneren en del av en *token blend*, men området mellom tolkens hender får ny betydning gjennom *blending* (Liddell, 2003, s. 190-192). Dette området representerer nå referenten. Som Malmquist og Mosand (1996, s. 145) understreker er blick svært sentralt når en skal henvise til en referent. En kan påstå at tegnspråktolken benytter seg av dette virkemidlet når hun skal referere til referenten HELSENORGE BETA. I forbindelse med referenten HELSENORGE BETA brukte TSS-tolken det leksikalske tegnet DE for å utføre en kontinuerlig referering.

4.3 Hvordan etablerer og henviser tolkene til referenten ved reintroduisering av en referent?

Oppgavens tredje kategori presenterer funn i forbindelse med reintroduisering av en referent. Deretter drøftes funnene i lys av oppgavens teoretiske ramme.

4.3.1 Funn

Tabell 4 har til hensikt å fremstille hvordan TSS- og tegnspråktolken reintroduiserer en referent. Det er verdt å påpeke at tabellen viser hvordan og hvilke lingvistiske virkemidler tolkene har benyttet, men ikke antall ganger den enkelte referent har blitt reintroduisert.

ReferentRE		
REFERENT	NTS	TSS
<i>Statens kommunikasjonspolitikk</i>	ABT, pek, blikk	ABT, pek
<i>Mål</i>	lex, lok, ABT, blikk, overkroppsbevegelse	lex, lok
<i>Kommunikasjon</i>	lex, KH, SurrB, blikk, overkroppsbevegelse	lex
<i>Åpenhet</i>	lex, blikk	lex, blikk, tydelig munn, nonmanuell
<i>Forutsetning</i>	lex, ABT, KH, SurrB	lex
<i>Prinsipp</i>	lex, blikk, ABT	lex, ListB
<i>Informasjon</i>	lex, ABT, SurrB, KH, blikk	lex, KH, ABT, overkroppsbevegelse, nonmanuell
<i>Myndighetene</i>	lex, SurrB, KH	lex, blikk, <i>token</i> , overkroppsbevegelse, KH, SurrB
<i>Tekster fra det offentlige</i>	ABT, pek, blikk, <i>token</i> , overkroppsbevegelse, lex	KH, lex, overkroppsbevegelse
<i>Kommunikasjonsmåter</i>	ABT, <i>token</i> , blikk	
<i>Innsyn</i>	lex, blikk, ListB	lex, <i>token</i> , blikk, overkroppsbevegelse
<i>Medvirkning</i>	lex, blikk, ListB, pek, overkroppsbevegelse	lex, blikk, lok, overkroppsbevegelse
<i>Prinsipp; målgruppene</i>	ListB, pek, lex	
<i>Prinsipp; kommunikasjonspolitikk</i>	ListB, pek, blikk	
<i>Helsenorge BETA</i>	ABT, <i>token</i> , blikk, pek	

Tabell 4: Oversikt over reintroduseringene av referentene.

Funnene knyttet til kategorien reintrodusering av referentene var interessante på flere måter. I forbindelse med referenten INFORMASJON benytter tegnspråktolken ulike avbildende tegn for å reintrodusere referenten. Dette illustreres i figur 18.

Figur 18:

INFORMASJON
ulike eksempler på avbildende tegn

Figur 18 presenterer fem ulike tegn som tegnspråktolken benytter seg av for å reintrodusere INFORMASJON. I den første sekvensen (øverst til venstre) former hendene seg som knyttnever foran kroppen. Deretter følger en bevegelse som ender i at håndflatene vendes opp og til hver side av tolkens kropp. Dette kan tilsvare at tegnspråktolken sprer INFORMASJONEN rundt seg. Den andre sekvensen (øverst til høyre) ligner den første, men tolken har vendt hendene motsatt vei. I den tredje sekvensen (nederst til venstre) samles pekefinger til lillefinger tett sammen og tommelen berører på undersiden av peke- og langfinger på begge hender. Dette kan illustrere hvordan INFORMASJONEN gis som en beskjed til en mottaker stående rett foran. I den fjerde sekvensen (nederst i midten) ser vi at tegnspråktolken gir INFORMASJONEN i form av et forslag. Den siste sekvensen (nederst til høyre) kan ligne den tredje sekvensen. Høyre hånd, med tilsvarende håndform, rettes derimot i retningen på skrå opp mot venstre.

I figur 19, vist nedenfor, ser vi at tegnspråktolken tydelig peker til referenten STATENS KOMMUNIKASJONSPOLITIKK. Venstrehånden er flat og håndflaten er vendt inn mot

kroppen. Håndformen skaper et avbildende tegn. TSS-tolken bruker et lignende avbildende tegn for å referere til referenten STATENS KOMMUNIKASJONSPOLITIKK.

Figur 19:

STATENS KOMMUNIKASJONSPOLITIKK
pek til et avbildende tegn

STATENS KOMMUNIKASJONSPOLITIKK
pek til et avbildende tegn

I figuren kan en se at tegnene utføres litt forskjellig. Begge tolker peker til det avbildende tegnet med sin høyre hånd. Tegnspråktolken har venstre hånden vendt med håndflaten opp og peker til den. TSS-tolken holder venstre hånden med håndflaten rettet mot høyre og fingrene pekende opp mot taket. TSS-tolken utfører dette tegnet mer sentralt foran kroppen, mens tegnspråktolken gjør tegnene litt mer til venstre i tegnrommet.

I figur 20 presenteres et eksempel der TSS-tolken benytter tydelige munnbevegelser for å reintrodusere en referent. I dette tilfellet refererer tolken til referenten ÅPENHET gjennom bruk av tydelige munnbevegelser, samt det leksikalske tegnet.

Figur 20:

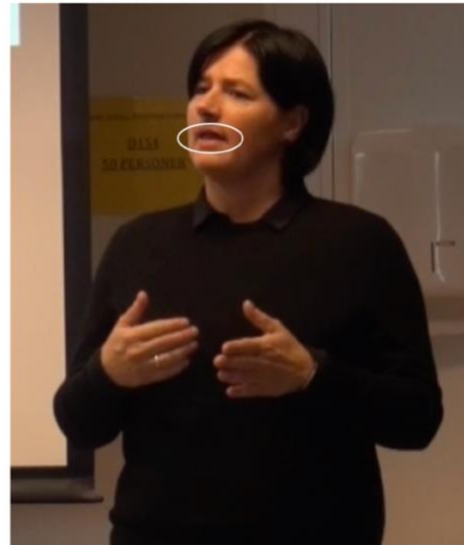
ÅPENHET
tydelig munn og leksikalsk tegn

I figur 21 kan vi se hvordan TSS-tolken bruker nonmanuelle komponenter til å reintrodusere en referent.

Figur 21:

INFORMASJON
nonmanuell *det*

ÅPENHET
nonmanuell *det*

I det ene tilfellet snakker foreleseren om hvordan informasjonen ikke alltid kommer frem til mottakeren: “... *det når faktisk ikke frem til meg*”. I denne sammenheng refererer *det* til referenten INFORMASJON. Lignende skjer i eksemplet med referenten ÅPENHET. Taleren prater om hva dette innebærer: “*Det dreier seg først og fremst...*”. I dette tilfellet refererer *det* til ÅPENHET. Gjennom å benytte samme munnbilde kan tolken reintrodusere to ulike referenter i to ulike tilfeller.

I figur 22, som presenteres nedenfor, ser vi en sammenligning av tegnspråktolken og TSS-tolken når de refererer til referenten TEKSTER FRA DET OFFENTLIGE.

Figur 22:

TEKSTER FRA DET OFFENTLIGE

avbildende tegn, *token*, blikk, overkroppsbevegelse leksikalske tegnet EGEN

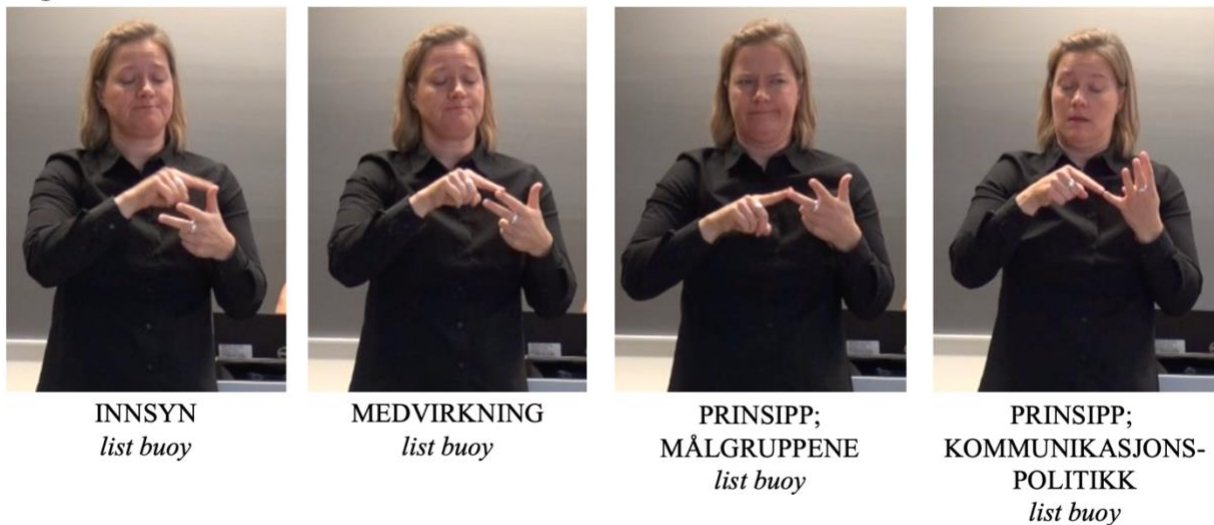
TEKSTER FRA DET OFFENTLIGE

konstruert handling, overkroppsbevegelse, leksikalske tegnet SEG SELV

Tegnspråktolken (øverste sekvens) benytter et avbildende tegn, overkroppsbevegelse og blikk for å reintrodusere referenten TEKSTER FRA DET OFFENTLIGE. Dette fremstilles i det første bildet til venstre. I dette tilfellet oppstår det en *token*, som er illustrert med de hvite sirklene i de tre bildene. Som det midterste bildet viser, bruker hun det leksikalske tegnet for EGEN, i tillegg til at overkroppen er vendt til venstre. På bildet til høyre bruker tolken høyre hånden til å “markere” området der referenten er plassert. Under hele sekvensen rammes *tokenen* inn med venstre hånd. TSS-tolken (nederste sekvens) reintroduserer referenten TEKSTER FRA DET OFFENTLIGE på en annen måte. TSS-tolken er i konstruert handling under hele sekvensen. Overkroppen beveger seg mot venstre, mens hodet er vendt mot høyre. Hun benytter også de leksikalske tegnene SEG og SELV, som illustrert i bildet til høyre.

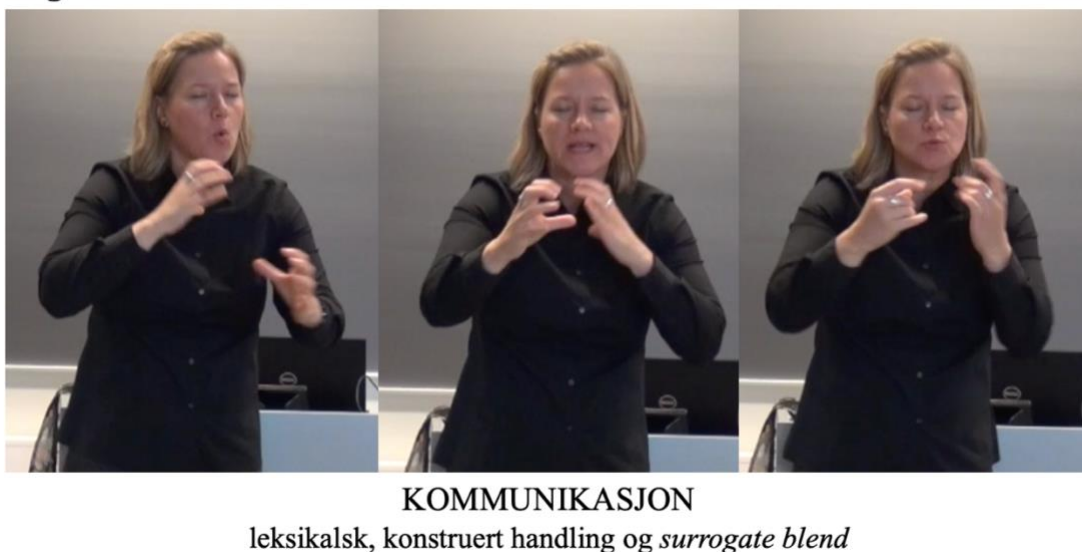
Figur 23 har til hensikt å vise hvordan tegnspråktolken benytter seg av samme *list buoy* som ble presentert i figur 12 under kategori 4.1.1.

Figur 23:

Tegnspråktolken bruker listen til å reintrodusere referentene: INNSYNN, MEDVIRKNING, PRINSIPP; MÅLGRUPPENE OG PRINSIPP; KOMMUNIKASJONSPOLITIKK. I tillegg benyttes blikket for å henvise til referentene. I figur 24 ser vi at tegnspråktolken reintroduserer referenten KOMMUNIKASJON.

Figur 24:

I denne sekvensen gjøres det ved bruk av leksikalske tegn i en *surrogate blend* der tolken også er i konstruert handling.

Figur 25 viser hvordan TSS-tolken skaper en *token blend* øverst til høyre i tegnrommet. Dette er en reintroduisering av referenten MYNDIGHETENE.

Figur 25:

MYNDIGHETENE
token til høyre øverst i tegnrommet

I dette tilfellet forteller taleren om hvordan mennesker har rett til å få vite hvem som bestemmer i saker som angår en selv. I figur 25 kan vi se hvordan tolken bruker blikket samt gjør tegnene i retning av referenten MYNDIGHETENE.

4.3.2 Drøfting

Våre funn indikerer at tegnspråktolken benytter ulike avbildende tegn for å reintrodusere referenten INFORMASJON (se figur 18). Som Johnston og Schembri (2007, s. 165) poengterer er avbildende tegn komplekse leksikalske elementer, der håndform, lokalisasjon, orientering og bevegelse kan ha sin egen betydning. I lys av dette kan en påstå at det er konteksten som bidrar til at vi forstår tegnspråktolkens ulike avbildende tegn som henvisning til den samme referenten. Det er av betydning å belyse de ulike bevegelsene tolken utfører i forbindelse med de avbildende tegnene. En kan påstå at de to eksemplene som vises i den første og andre sekvensen er mer like enn de tre andre. De kan demonstrere hvordan INFORMASJONEN spres til flere mottakere. Det finnes også likheter i forbindelse med sekvens tre og fem. I disse sekvensene har tolken samme håndform og det kan tolkes dithen at INFORMASJONEN rettes mot en spesifikk mottaker.

Sekvensen som fremstilles i bilde fire kan avbilde hvordan INFORMASJONEN legges frem til en vilkårlig mottaker. Som Bø et al. (2018, s. 71) understreker er denne gruppen tegn både fleksible og produktive. Tegnspråktolkens forskjellige avbildende tegn på referenten INFORMASJON kan være et godt eksempel på dette.

I våre funn kan en se likheter i hvordan tolkene henviser til referenten STATENS KOMMUNIKASJONSPOLITIKK (se figur 19). Datamaterialet viser at det avbildende tegnet brukes ved flere anledninger for å referere til referenten. I dette tilfellet benytter begge tolker et pek som rettes mot det avbildende tegnet. Ifølge Liddell (2003, s. 137) vil ikke pekingen symbolisere referenten det pekes mot, men henviser til referenten gjennom pek. Dermed er det ikke pekingen i seg selv som er viktig, men det som pekes mot (Liddell referert i Bø et al., 2018, s. 73). Med andre ord kan tolkenes peketegn bidra til at en forstår at innholdet i talerens ytringer omhandler referenten. Som Barberà og Zwets (2013, s. 8) poengterer brukes peking for å henviser til både tilstedeværende og fraværende referenter. På denne måten kan altså pekingen brukes for å henviser til den fraværende referenten STATENS KOMMUNIKASJONSPOLITIKK.

Som Vogt-Svendsen (2001, s. 27) påpeker kan en oppdage at munnbevegelser “imiterer” hendene hvis en sammenligner munn- og håndbevegelser når de brukes samtidig. Dette kan en se flere eksempler på i datamaterialet. I forbindelse med reintroduisering av referenten ÅPENHET bruker TSS-tolken det leksikalske tegnet samt tydelige munnbevegelser (se figur 20). Dette presenterer Winston referert i Berge et al. (2018, s.184) som en potensiell strategi i TSS-tolking. Som Berge et al. (2018, s. 187) understreker kan munnbevegelser bli *ekstra* tydelige i enkelte tilfeller. I denne sammenheng kan det diskuteres hvorvidt tolken benytter seg av tydelige munnbevegelser for å understreke at fokusområdet er referenten ÅPENHET. Ved en senere reintroduisering av samme referent benytter TSS-tolken nonmanuelle komponenter. Tilsvarende skjer ved en reintroduksjon av referenten INFORMASJON. Eksemplene presenteres i figur 21 og illustrerer hvordan tolken bruker munnbilde *det* til å reintrodusere referentene ÅPENHET og INFORMASJON. TSS-tolken bruker altså samme munnbilde for å reintrodusere to ulike referenter ved to ulike anledninger. I TSS-tolking vil munnbevegelsene og syntaksen på tegnene følge det talte språket, samtidig som en bruker tegn og språklige virkemidler fra det nasjonale

tegnspråket (Berge, Raanes & Nyhus, 2018, s. 182). Dette kan være en forklaring på hvorfor TSS-tolken benytter det samme munnbilde for å reintrodusere to ulike referenter.

I våre funn presenteres en sammenligning av hvordan tegnspråk- og TSS-tolken reintroduserer referenten TEKSTER FRA DET OFFENTLIGE (se figur 22). Tegnspråktolken benytter avbildende tegn, overkroppsbevegelse, det leksikalske tegnet EGEN, samt blikk for å reintrodusere referenten. I dette tilfellet oppstår det en *token blend* innenfor tolkens hender. Ifølge Liddell (2003, s. 190-192) vil en *token blend* oppstå idet en person lager en assosiasjon mellom tegnenes betydning og området i tegnrommet tegnene rettes mot. Tegneren vil aldri være en del av en *token blend*, men *blenden* er avgrenset til området foran tegnerens kropp. På denne måten kan en forstå at området mellom tegnspråktolkens hender er koblet til referenten TEKSTER FRA DET OFFENTLIGE. Dermed kan en person lage en assosiasjon mellom tegnenes betydning og referenten dersom tegn utføres i dette området. Som Baker og Bogaerde (2016, s. 82) understreker kan tegneren rette blikket eller lene kroppen mot et bestemt sted i tegnrommet for å henvise til en referent. Tilsvarende kan en se at tegnspråktolken benytter blikk og overkropp for å referere til den aktuelle referenten. TSS-tolken benytter også overkroppsbevegelse, samt konstruert handling og de leksikalske tegnene SEG og SELV for å referere til TEKSTER FRA DET OFFENTLIGE. Gjennom konstruert handling kan tegneren benytte hodet, kropp, hender og/eller nonmanuelle komponenter til å etterligne oppførselen til en referent (Metzger referert i Cormier et al., 2013, s. 119). I forbindelse med vårt funn kan en se hvordan TSS-tolken vrir overkroppen mot venstre og hodet mot høyre, samtidig som hun bruker munnbevegelser og manuelle tegn til å beskrive hvordan referenten er “*veldig lukket om seg selv*”.

Som tidligere nevnt benytter tegnspråktolken en *list buoy* for å introdusere enkelte referenter. Senere i datamaterialet benytter tolken samme liste for å reintrodusere referentene. Som Johnston og Schembri (2007, s. 274) understreker kan en *list buoy* brukes for å holde rede på et spesifikt antall referenter. Gjennom *mental space blending* vil en finger “bli” og dermed representere den aktuelle referenten (Liddell et al., 2007, s. 191). Dette innebærer at når tegnspråktolken peker til pekefingeren henviser hun til referenten som tidligere har blitt etablert. I dette tilfellet innebærer det referenten INNSYN. Dermed kan tegnene som følger assosieres med den spesifikke

referenten helt til neste referent introduseres. Ifølge Barberà og Zwets (2013, s. 17) vil et nytt holdepunkt opprettes ved introduksjonen av en referent. Etter hvert som diskursen fortsetter og tegneren viser tilbake til en allerede etablert referent, aktiveres holdepunktet på nytt. I forbindelse med at tolken benytter *list buoy* for å reintrodusere referentene, bruker vedkommende også blikket. Blikket kan gjøre deltakerne oppmerksomme på samtalens fokus (Johnston & Schembri, 2007, s. 22), samt avgjøre det visuelle fokusområdet (Kooji & Crasborn, 2016, s. 247). Det kan tolkes dithen at tolkens blikk har flere funksjoner. Det skaper et felles fokusområde, samt fører til oppmerksomhet tilknyttet henvisningen til en referent. Dette kan redusere sannsynligheten for at en assosierer det følgende med feil referent. Som Barberà og Zwets (2013, s. 17) understreker har diskursdeltakerne ansvar for å ha oversikt over holdepunktene etter hvert som referenter “vises” og “forsvinner”.

I forbindelse med reintrodusering av referenten KOMMUNIKASJON benytter tegnspråktolken det leksikalske tegnet, samt utfører konstruert handling i en *surrogate blend*. I denne sammenheng kan det være interessant å belyse hvordan tegnspråktolken gjør en *inanimate* referent levende gjennom konstruert handling i en *surrogate blend*. *Inanimate* referenter er livløse objekter eller konsepter (Store norske leksikon, 2018b). Gjennom en *surrogate blend* etterligner tegneren en entitet (Liddell, 2003, s. 367). En kan påstå at referenten KOMMUNIKASJON blir en synlig *surrogate blend* gjennom at tolken utøver konstruert handling. Som Cormier et al. (2013, s. 119) poengterer kan konstruert handling forekomme med og/eller uten at andre tegn gjøres simultant. I dette tilfelle kan det dermed diskuteres hvorvidt tolken danner en *surrogate blend* for å referere til KOMMUNIKASJON eller om hun etterligner en annen ukjent referent.

Som tidligere nevnt kan abstrakte konsepter få en umiddelbar tilstedeværelse gjennom *blending* med *real space* (Liddell, 2003, s. 192). Som presentert under kategori 4.1.1, introduserer TSS-tolken referenten MYNDIGHETENE ved å plassere tegnet øverst til høyre i tegnrommet. I figur 25 ser vi et eksempel på hvordan TSS-tolken reintroduserer referenten MYNDIGHETENE ved bruk av blikk samt å utføre tegn i retning av referenten. Napier et al (2018, s. 15) understreker betydningen av at blikket korresponderer med området i tegnrommet der en referent tidligere har blitt etablert. Som Winston (1991, s. 197) påpeker kan rommet bli manipulert slik at andre kan

forstå sammenhengen mellom ytringer og referenter som har blitt etablert i tegnrommet. Som tidligere nevnt oppstår det en *token blend* i forbindelse med referering til referenten MYNDIGHETENE. En kan påstå at det er viktig at tolken har en tydelig plassering av *tokens* samt refererer til det samme stedet der den aktuelle *tokenen* først ble etablert. Dette kan være tilfellet i forbindelse med referenten MYNDIGHETENE. TSS-tolken kan reintrodusere referenten og dermed reaktivere *tokenen* gjennom et blikk, samt ved å utføre tegn i retning av referenten. Som Liddell (2003, s. 192) poengterer oppstår *en token blend* når personen lager en assosiasjon mellom tegnenes betydning og området i tegnrommet tegnene rettes mot. Med andre ord kan en forstå at tegnene som gjøres i retningen der *tokenen* er etablert kan assosieres med referenten MYNDIGHETENE.

4.4 Ukategoriserte funn

Vi anså noen av våre funn som spesielt interessante, men de passet ikke i en av de ovennevnte kategoriene.

4.4.1 Funn

Det førstnevnte funnet, som illustrert i figur 26, presenterer en kort sekvens som inkluderer flere referenter. Derimot tilhørte funnet på to av de forrige kategoriene da to av referentene ble etablert for første gang og en av referentene var etablert tidligere. I tillegg utførte begge tolker et avbildende tegn for å introdusere referentene.

Figur 26:

Som figur 26 viser bruker begge tolkene lokalisasjon, leksikalske tegn og overkroppsbevegelse for å etablere referentene MÅL, FORUTSETNING og PRINSIPP. Tolken som benytter seg av norsk tegnspråk bruker derimot det samme avbildende tegnet på slutten av denne sekvensen, som introdusert i starten av sekvensen. I figur 27 nedenfor ser vi tydelig hvordan tegnspråktolken benytter konstruert handling i en *surrogate blend*.

Figur 27:

MYNDIGHETENE
surrogate blend og konstruert handling

MYNDIGHETENE
surrogate blend

MYNDIGHETENE
surrogate blend

MYNDIGHETENE
surrogate blend og
konstruert handling

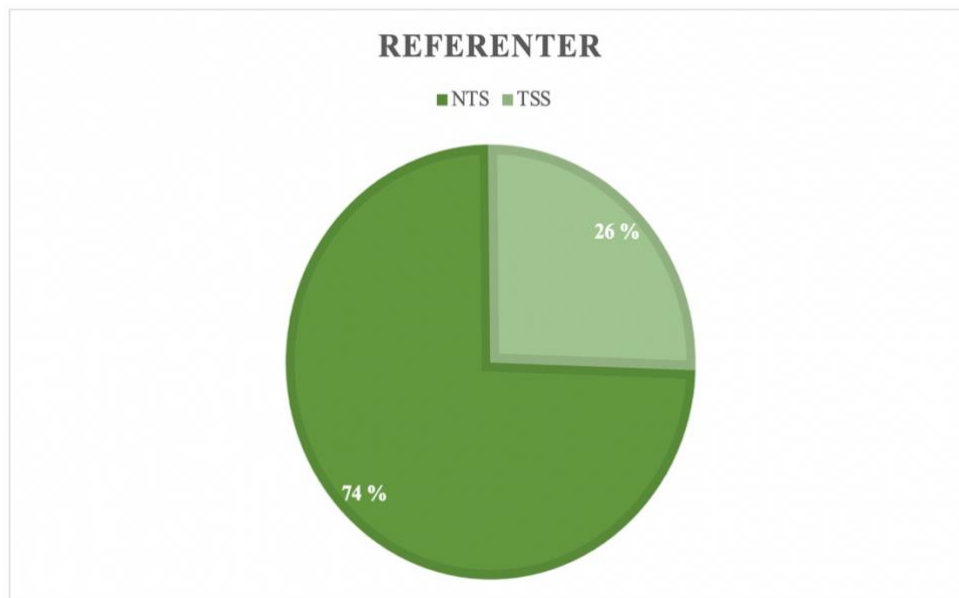
INFORMASJON
leksikalsk og konstruert
handling

Figur 27 har til hensikt å vise hvordan tegnspråktolken refererer til MYNDIGHETENE. I dette tilfellet prater foreleseren om at myndighetene ikke kan sitte å vente til noen kommer og forteller hvilken informasjon som trengs. På bildet øverst til venstre utfører tolken konstruert handling og er i en *surrogate blend*. Tilsvarende kan vi se på bildet i midten, at tegneren utfører konstruert handling, samtidig som hun utfører et avbildende tegn og skaper en *depicting blend*. På bildet øverst til høyre er MYNDIGHETENE i en usynlig *surrogate blend*. Tilsvarende ser vi i bildet nederst til venstre. Her er også tolken i konstruert handling og refererer til referenten INFORMASJON, men samtidig er MYNDIGHETENE tilstede i en usynlig *surrogate blend*. På bildet nederst til høyre går tolken tilbake til å være referenten MYNDIGHETENE i en synlig

surrogate blend, samtidig som hun også er i konstruert handling. Grunnen til at vi syntes det var vanskelig å plassere dette funnet var at det er to kategorier i dette funnet. Det siste bildet representerer en kontinuerlig referering, mens de andre er en reintrodusering av referenten MYNDIGHETENE og INFORMASJON.

I det følgende presenteres visuelle oversikter over våre funn. Figur 28 har til hensikt å sammenligne antall refereringer utført av tegnspråk- og TSS-tolken. Herunder inkluderes kontinuerlige refereringer og reintroduseringer av referentene. Det er verdt å understreke at verken figur 28 eller stolpediagrammet (se figur 29) nedenfor inkluderer første gang en referent etableres.

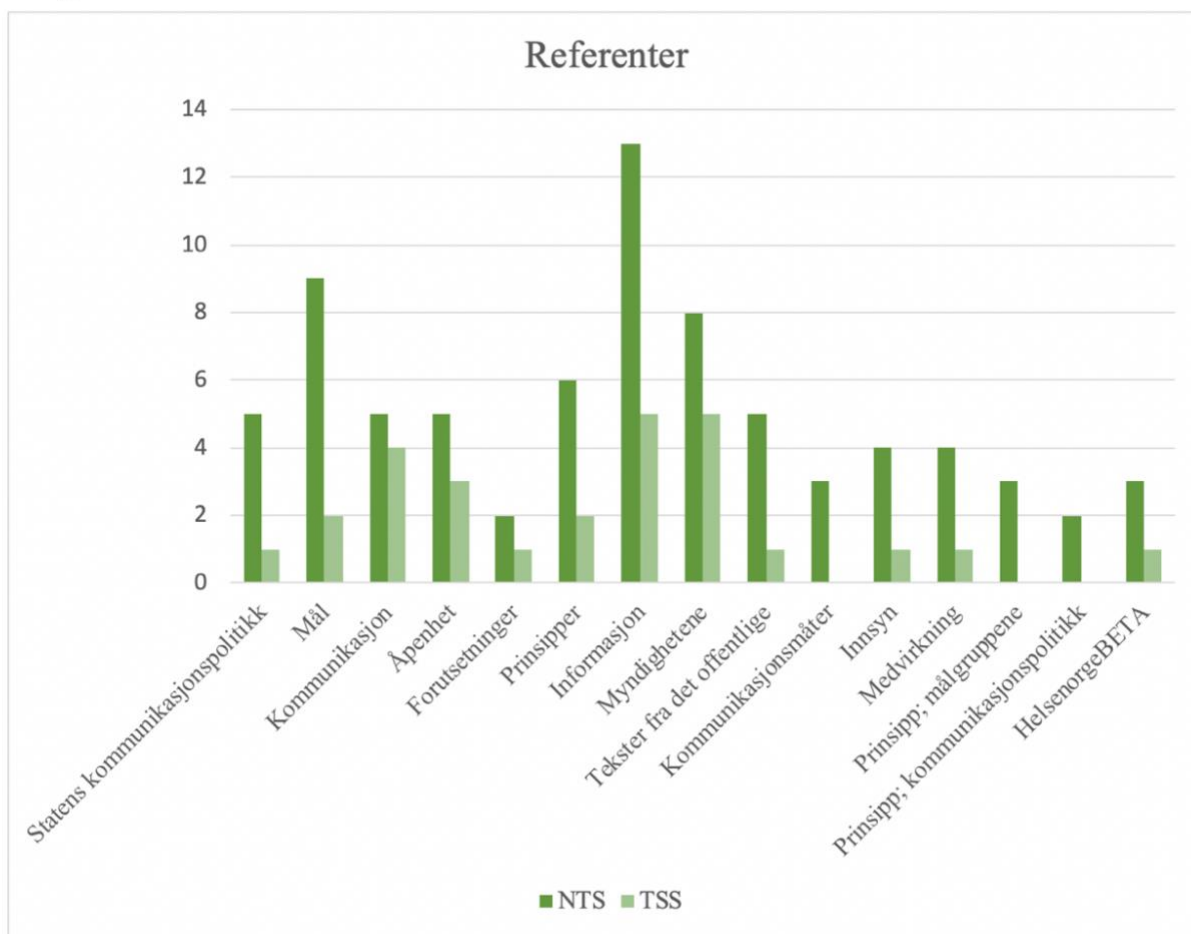
Figur 28:

Forholdet mellom hvor mange ganger TSS- og tegnspråktolken hadde kontinuerlige refereringer og reintroduseringer av referentene.

Figur 28 viser forholdet mellom hvor mange ganger TSS- og tegnspråktolken hadde kontinuerlige refereringer og reintroduseringer av referentene. Kakediagrammet viser at tegnspråktolken hadde omtrent tre ganger så mange refereringer som TSS-tolken. For å ytterligere vise forskjellen mellom tolkene har vi inkludert stolpediagrammet nedenfor.

Figur 29:

Forholdet mellom hvor mange ganger TSS- og tegnspråktolken hadde kontinuerlige refereringer og reintroduseringer til den enkelte referent.

Som figur 29 viser har tegnspråktolken hatt flere refereringer i forbindelse med samtlige referenter. Dette kan synliggjøres av de mørkegrønne stolpene i diagrammet. I noen tilfeller har tegnspråktolken hatt flere refereringer til en referent, der TSS-tolken ikke hadde noen kontinuerlige refereringer eller reintroduseringer. Dette var for eksempel i forbindelse med referentene: KOMMUNIKASJONSMÅTER, PRINSIPP; MÅLGRUPPENE og PRINSIPP; KOMMUNIKASJONSPOLITIKK. Når det gjaldt referenten INFORMASJON hadde tegnspråktolken nærmest dobbelt så mange kontinuerlige refereringer og reintroduseringer. I forbindelse med referenten KOMMUNIKASJON var det derimot liten forskjell mellom tolkene. Tegnspråktolken hadde fem kontinuerlige refereringer og reintroduseringer, mens TSS-tolken hadde fire.

4.4.2 Drøfting

I denne kategorien har vi presentert funn som ikke passet under de ovennevnte kategoriene. I forbindelse med ett funn oppdaget vi at tegnspråk- og TSS-tolken benyttet lignende strategier for å referere til referentene; MÅL, FORUTSETNING og PRINSIPP. Som tidligere nevnt utfører begge tolker et avbildende tegn for å introdusere referentene. Det er verdt å bemerke at de avbildende tegnene er ulike. TSS-tolken utfører et tegn der hendene er plassert med en viss avstand og håndflatene er vendt inn mot hverandre. Tegnspråktolken utfører tegnet vertikalt der hendene har en parallell bevegelse nedover og kan avbilde punkter på en liste. Til tross for at de avbildende tegnene er forskjellige kan de utgjøre samme funksjon. Som Svennevig (2009, s. 221) presiserer kan koblingen mellom referenter bli et virkemiddel som skaper enhet og struktur i en tekst. I lys av dette kan de avbildende tegnene bidra til å skape sammenheng, samt gjøre tolkingen mer oversiktlig. Det er sentralt å påpeke at tegnspråktolken utfører tilsvarende avbildende tegn på slutten av denne sekvensen. Begge tolker bruker også lokalisasjon for å introdusere referentene. Som Malmquist og Mosand (1996, s. 135-136) påpeker kan lokalisasjon defineres som den språklige utnyttelsen av tegnrommet. Etter hvert som tegn lokaliseres kan det innebære at tegnet endres ved å få tilført betydning. Med andre ord, når tolkene benytter avbildende tegn og deretter bruker leksikalske tegn for å henvise til referentene, kan en påstå at det avbildende tegnet får tilført mening.

Referenter kan inndeles i *inanimate* og *animate* referenter. Der førstnevnte refererer til livløse objekter, viser *animate* referenter til noe levende (Store norske leksikon, 2018a; Store norske leksikon, 2018b). I denne sammenheng er det interessant å bemerke seg hvordan tegnspråktolken refererer til den *inanimate* referenten MYNDIGHETENE, gjennom å utføre konstruert handling i en *surrogate blend*. På mange måter kan det hevdes at hun refererer til en *inanimat* referent ved å bli en *animate* referent. I samme sekvens skaper hun en *depicting blend* ved å utføre et avbildende tegn. Dette avspeiler et individ som kommer for å fortelle myndighetene hvilken informasjon som er nødvendig. I løpet av sekvensen veksler hun mellom å være denne personen, samt referenten MYNDIGHETENE. I dette tilfelle reintroduserer tolken også referenten INFORMASJON, samtidig som hun er i konstruert handling og MYNDIGHETENE blir en usynlig referent i en *surrogate blend*. Som Johnston og Schembri (2007, s. 273) understreker blir blikket hyppig brukt i forbindelse med rollebytte. Ved å endre blick og/eller kropp kan en

signalisere en veksling mellom hvilken referent en henvender til. I figur 27 kan vi se eksempler på hvordan tegnspråktolken aktivt benytter disse virkemidlene for å henvise til de ulike referentene. Som Ferrara (2012, s. 54) poengterer kan tegneren danne synlige og/eller usynlige entiteter i naturlig størrelse gjennom en *surrogate blend*. I figur 27 kan vi se eksempler på begge.

Diagrammene (figur 28 og 29) som presenteres i kapittel 4.4.1 har til hensikt å synliggjøre forskjellen mellom antall refereringer i tegnspråk- og TSS-tolkingen. De visuelle fremstillingene inkluderer ikke første gang en referent introduseres da dette antallet er likt hos begge tolker. Den store forskjellen mellom tegnspråk- og TSS-tolken sine refereringer kan være grunnet flere årsaker. Som Napier et al. (2018, 6) påpeker har tegnspråktolker mulighet til å tilpasse og justere budskapet. I lys av dette kan det diskuteres hvorvidt tegnspråktolken kan referere tilbake til en referent for å tydeliggjøre budskapet i talerens ytringer. I TSS-tolking vil munnbevegelsene og syntaksen på tegnene følge setningsstrukturen til det talte språket (Berge et al., 2018, s. 182-184). Det kan diskuteres hvorvidt dette er en av årsakene til at det er færre refereringer i TSS-tolkingen enn tegnspråktolkingen. At TSS-tolken følger setningsstrukturen til det talte språket kan innebære å bruke ord som “det” og “den” i målteksten. Dette er begreper som henviser til noe, men det er vanskelig å avgjøre hva de referer til.

5. Oppsummering

Denne undersøkelsen har hatt til hensikt å besvare problemstillingen: “*På hvilken måte etablerer og henviser TSS- og tegnspråktolken til referenter under tolkesituasjonen?*”. Vi fant både likheter og forskjeller i hvordan tolkene henviste til referentene. Våre funn indikerer at begge tolker benytter seg av leksikalske tegn for å etablere en referent første gang. I tillegg anvender tegnspråktolken en *list buoy* for å introdusere enkelte referenter. Hun bruker også overkroppsbevegelse i større grad enn TSS-tolken for å etablere en referent. Ved kontinuerlige refereringer til en referent fant vi bare to tilfeller i forbindelse med TSS-tolkingen.

Tegnspråktolken hadde derimot mange kontinuerlige refereringer og benyttet flere ulike strategier. Vi fant flere interessante funn der tolkene skapte ulike typer *blends*, både *depicting blends*, *token blends* og *surrogate blends*. Et annet spennende funn var at tegnspråktolken kunne gjøre en *inanimate* referent levende gjennom konstruert handling. Vi fant stor forskjell i antall ganger TSS- og tegnspråktolken etablerte og henviste til referenter i tolkesituasjonen. Det kan

være mange grunner til dette, men en mulig årsak er at TSS-tolken følger setningsstrukturen til det talte språket. Dermed kan det ha vært flere referereringer til referenter gjennom ordene *det* og *den*. Dette er begreper som henviser til noe, men det kan være utfordrende å avgjøre hva de referer til. Uansett opplevde vi at begge tolker benyttet ulike strategier for å etablere og henviser til referentene i tolkesituasjonen.

Kildehenvisning

- Baker, A. (2016). Sign languages as natural languages. I A. Baker, B. V. D. Bogaerde, R. Pfau & T. Schermer (Red.), *The linguistics of Sign Languages. An introduction* (s. 1-24). Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins Publishing Company.
- Baker, A. & Bogaerde, B. V. D. (2016). Interaction and discourse. I A. Baker, B. V. D. Bogaerde, R. Pfau & T. Schermer (Red.), *The linguistics of Sign Languages. An introduction* (s. 73-92). Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins Publishing Company.
- Barberà, G. & Zwets, M. (2013). Pointing and reference in sign language and spoken language: Anchoring vs. Identifying. *Sign Language Studies* 13(4): 433-564. Hentet fra https://gemmabarbera.files.wordpress.com/2012/10/pointing_ngtdutch.pdf
- Berge, S. S. (2014). Social and private speech in an interpreted meeting of deafblind persons. *Interpreting*, 16(1), 81-105. <https://doi.org/10.1075/intp.16.1.05ber>
- Berge, S. S., Raanes, E. & Nyhus, M. P. (2018). Talking med bruk av tegn som støtte for munnnavlesning – TSS. I H. Hauland, A-L. Nilsson & E. Raanes (Red.), *Talking. Språkarbeid og profesjonsutøvelse*. (s. 180-201). Oslo: Gyldendal Norsk Forlag AS.
- Bø, V., Ferrara, L. & Halvorsen, R. P. (2018). Språkøkologi. Språk og språking i økologiske termer. I H. Hauland, A.-L. Nilsson, & E. Raanes (Red.), *Talking: Språkarbeid og profesjonsutøvelse* (s. 61-75). Oslo: Gyldendal.
- Cormier, K., Smith, S. & Zwets, M. (2013). *Framing constructed action in British Sign Language narratives*. *Journal of Pragmatics*, 55, 119-139. Hentet fra: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0378216613001409?via%3Dihub>
- Fauconnier, G. & Turner, M. (1998). Conceptual Integration Networks. *Cognitive Science*, 22(2), 133-187. Hentet fra <http://www.cogsci.ucsd.edu/~faucon/BEIJING/CIN.pdf>

- Ferrara, L. (2012). *The grammar of depiction: Exploring gesture and language in Australian Sign Language (Auslan)* (Doktoravhandling, Macquarie University, Sydney). Hentet fra <https://ntnuopen.ntnu.no/ntnu-xmlui/handle/11250/218845>
- Ferrara, L. & Amundsen, G. (2017). NTSTSS_T2_NTSa. Documenting interpreting in action. Video dataset. Trondheim, Norway: NTNU.
- Ferrara, L. & Amundsen, G. (2017). NTSTSS_T2_TSSa. Documenting interpreting in action. Video dataset. Trondheim, Norway: NTNU.
- Ferrara, L. & Amundsen, G. (2017). NTSTSS_T2_Oversikt. Documenting interpreting in action. Video dataset. Trondheim, Norway: NTNU.
- Haualand, H., Nilsson, A-L. & Raanes, E. (2018). Tolker og tolking – en introduksjon. I H. Haualand, A-L. Nilsson & E. Raanes (Red.), *Tolking. Språkarbeid og profesjonsutøvelse*. (s. 11-37). Oslo: Gyldendal Norsk Forlag AS.
- Hodge, G., Ferrara, L. N. & Anible, B. D. (2019). The semiotic diversity of doing reference in a deaf signed language. *Journal of Pragmatics*, 143, 33-53. Hentet fra <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0378216618303734>
- Johannessen, A., Tufte, P. A. & Christoffersen, L. (2010). *Introduksjon til samfunnsvitenskapelig metode*. Oslo: Abstrakt forlag AS.
- Johnston, T. & Schembri, A. (2007). *Australian sign language. An introduction to sign language linguistics*. United Kingdom: Cambridge University Press.
- Kooji, E. V. D. & Crasborn, O. (2016). Phonology. I A. Baker, B. V. D. Bogaerde, R. Pfau & T. Schermer (Red.), *The linguistics of Sign Languages. An introduction* (s. 251-278). Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins Publishing Company.

- Liddell, S. K. (2003). *Grammar, gesture and meaning in American Sign Language*. New York: Cambridge University Press.
- Liddell, S. K., Vogt-Svendsen, M. & Bergman, B. (2007). A crosslinguistic comparison of buoys: Evidence from American, Norwegian, and Swedish Sign Language. I M. Vermeerbergen, L. Leeson & O. Crasborn (Red.), *Simultaneity in signed languages: Form and function* (s. 187-215). Amsterdam: John Benjamins.
- Lind, M. (2017). Språk som handling og tekst. I K. E. Kristoffersen, H. G. Simonsen & A. Sveen (Red.), *Språk: En grunnbok*. (s. 39-63). Oslo: Universitetsforlaget.
- Malmquist, A. K. & Mosand, N. E. (1996). *Se mitt språk! Språkbok - en innføring i norsk tegnspråk*. Bergen: DØVES FORLAG AS. Hentet fra <https://www.nb.no/nbsok/nb/78ac0fc08fcada8c48662e9bcab15d1c?lang=no&fbclid=IwAR04vp2iIK3hd4kDdj77GkPP-ib1vHnyp50xF-5OWGeObPV4nI5s6b2f4c8#3>
- Max Planck Institute for Psycholinguistics. (u.å.). ELAN description. Hentet 14. desember 2019 fra <https://tla.mpi.nl/tools/tla-tools/elan/elan-description/>
- Mesch, J., Raanes, E. & Ferrara, L. (2015). *Co-forming real space blends in tactile signed language dialogues*. vol. 26 (2).doi: <https://doi.org/10.1515/cog-2014-0066>
- Metall [Bilde](u.å.). Hentet fra <https://www.minetegn.no/Tegnordbok-2016/tegnordbok.php>
- Middag [Bilde](u.å.). Hentet fra <https://www.minetegn.no/Tegnordbok-2016/tegnordbok.php>
- Napier, J., McKee R., & Goswell D. (2018). *Sign Language Interpreting: Theory and Practice*. Sydney: The Federation Press.
- Onkel 2 [Bilde](u.å.). Hentet fra <https://www.minetegn.no/Tegnordbok-2016/tegnordbok.php>

- Postholm, M. B. (2010). *Kvalitativ metode. En innføring med fokus på fenomenologi, etnografi og kasusstudier*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Raanes, E. (2011). Tegnrom og taktilt tegnspråk. *Norsk lingvistisk Tidsskrift*, 29(1), 54-86.
Hentet fra <http://ojs.novus.no/index.php/NLT/article/view/184>
- Røkenes, O. H. & Hanssen, P-H. (2012). *Bære eller bryte: Kommunikasjon og relasjon i arbeid med mennesker* (3. utg.). Bergen: Fagbokforlaget Vigmostad og Bjørke.
- Schermer, T. (2016). Lexicon. I A. Baker, B. V. D. Bogaerde, R. Pfau & T. Schermer (Red.), *The linguistics of Sign Languages. An introduction* (s. 251-278). Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins Publishing Company.
- Schröder, O. (2016). Likt og ulikt. Innføring i forskjeller mellom norsk og norsk tegnspråk. I S. R. Jørgensen & R. L. Anjum (Red.), *Tegn som språk. En antologi om tegnspråk* (1. utg., s. 79-101). Oslo: Gyldendal Norsk Forlag AS.
- Selvik, K-A. (2009). *At skape kommunikation med personer med medfødt døvblindhed* (pp. 4-23). Herlev: Videnscenter for Døvblindfødte.
- Selvik, K-A. (2011). Tidsuttrykk i rommet. En kognitiv lingvistisk tilnærming til en gruppe tidsuttrykk i norsk tegnspråk. *Norsk Lingvistisk Tidsskrift*, 29(1). 38-53. Hentet fra <http://ojs.novus.no/index.php/NLT/article/view/183>
- Store norske leksikon. (2018a, 20. februar). Animat. Hentet fra <https://snl.no/animat>
- Store norske leksikon. (2018b, 20. februar). Inanimat. Hentet fra <https://snl.no/inanimat>
- Svennevig, J. (2009). *Språklig samhandling: innføring i kommunikasjonsteori og*

- diskursanalyse* (2. utg.). Oslo: Landslaget for norskundervisning (LNU): Cappelen akademisk forlag.
- Thagaard, T. (2013). *Systematikk og innlevelse. En innføring i kvalitativ metode*. Bergen: Fagbokforlaget.
- Vogt-Svendsen, M. (2001). A comparison of mouth gestures and mouthings in Norwegian Sign Language (NSL). In Penny Boyes Braem (Ed.): *The hands are the head of the mouth: The mouth as articulator in sign languages* (s. 9-39). Hamburg, Germany: Signum Verlag.
- Vonen, A. M. (2016). Tegnspråk i et lingvistisk perspektiv. I S. R. Jørgensen & R. L. Anjum (Red.), *Tegn som språk. En antologi om tegnspråk* (1. utg., s. 125-150). Oslo: Gyldendal Norsk Forlag AS.
- Winston, E. (1991). Spatial referencing and cohesion in an American Sign Language text. *Sign Language Studies*, 73, 397-410.

Vedlegg:

Side 8: Figur 1: Modell på *mental space* og *blending*.

Side 9: Figur 2: Et eksempel på *real space blend* (Selvik, 2009, s. 17).

Side 10: Figur 3: Et eksempel på forskjellen mellom talltegnet fem og en *list buoy*.

Side 13: Figur 4: Eksempler på leksikalske tegn (“MIDDAG”, “METALL”, “ONKEL 2”,
[Bilde], u.å.)

Side 17: Figur 5: Oversiktsbilde av tolkesituasjonen (Ferrara & Amundsen, 2017).

Side 18: Figur 6: Oversiktsbilde av annoteringsverktøyet ELAN versjon 5.7.

Side 18: Figur 7: Oversiktsbilde av våre rader (*tiers*) i ELAN.

Videre følger en beskrivelse av figurene som presenteres under oppgavens funn. Eksemplene er hentet fra datamaterialet til Ferrara og Amundsen (2017).

Side 22: Figur 8: Bilde av tegnspråktolken og TSS-tolken.

Side 24: Figur 9:

Norsk tegnspråk (NTS): STATENS KOMMUNIKASJONS POLITIKK: 00:19:25.234 –
00:19:27.295

TSS: STATENS KOMMUNIKASJONS POLITIKK: 00:19:26.290 – 00:19:29.340

Side 24: Figur 10:

NTS: ÅPENHET: 00:19:43.086 – 00:19:43.684

TSS: ÅPENHET: 00:19:42.890 – 00:19:43.660

Side 25: Figur 11:

NTS: HELSENORGE BETA: 00:23:50.674 – 00:23:52.188

TSS: HELSENORGE BETA: 00:23:51.146 – 00:23:53.613

Side 26: Figur 12:

NTS: MEDVIRKNING: 00:22:49.948 – 00:22:50.954

NTS: PRINSIPP; MÅLGRUPPENE: 00:23:06.948 – 00:23:10.257

NTS: PRINSIPP; KOMMUNIKASJONSPOLITIKK: 00:23:18.045 – 00:23:21.364

Side 26: Figur 13:

NTS: KOMMUNIKASJON: 00:19:40.163 – 00:19:41.687

NTS: KOMMUNIKASJONSMÅTER: 00:22:01.644 – 00:22:02.690

NTS: HELSENORGE BETA: 00:23:58.253 – 00:23:58.682

Side 27: Figur 14:

NTS: INNSYN: 00:22:35.544 – 00:22:36.425

TSS: INNSYN: 00:22:35.404 – 00:22:36.129

Side 27: Figur 15:

TSS: INNSYN: 00:22:35.404 – 00:22:36.129

TSS: MYNDIGHETENE: 00:21:26.312 – 00:21:27.083

Side 31: Figur 16:

NTS: MYNDIGHETENE: 00:23:25.950 – 00:23:27.948

TSS: MYNDIGHETENE: 00:23:28.586 – 00:23:29.353

Side 32: Figur 17:

NTS: HELSENORGE BETA: 00:23:52.192 – 00:23:52.448

TSS: HELSENORGE BETA: 00:23:53.641 – 00:23:54.136

Side 36: Figur 18:

NTS1: INFORMASJON: 00:20:11.675 - 00:20:12.310

NTS2: INFORMASJON: 00:20:49.348 - 00:20:49.811

NTS3: INFORMASJON: 00:20:19.509 - 00:20:19.882

NTS4: INFORMASJON: 00:21:22.694 - 00:21:23.223

NTS5: INFORMASJON: 00:23:57.115 - 00:23:57.629

Side 37: Figur 19:

NTS: STATENS KOMMUNIKASJONSPOLITIKK: 00:19:30.394 – 00:19:31.059

TSS: STATENS KOMMUNIKASJONSPOLITIKK: 00:19:43.680 – 00:19:44.360

Side 37: Figur 20:

TSS: ÅPENHET: 00:22:24.388 - 00:22:25.335

Side 38: Figur 21:

TSS: INFORMASJON: 00:21:00.532 - 00:21:02.230

TSS: ÅPENHET: 00:22:32.293 - 00:22:33.109

Side 39: Figur 22:

NTS: TEKSTER FRA DET OFFENTLIGE: 00:21:57.095 - 00:21:59.406

TSS: TEKSTER FRA DET OFFENTLIGE: 00:21:57.602 - 00:21:59.673

Side 40: Figur 23:

NTS1: INNSYN: 00:23:06.221 - 00:23:06.772

NTS2: MEDVIRKNING: 00:23:06.775 - 00:23:06.943

NTS3: PRINSIPP; MÅLGRUPPENE: 00:23:10.456 - 00:23:11.126

NTS4: PRINSIPP; KOMMUNIKASJONSPOLITIKK: 00:23:22.219 - 00:23:22.805

Side 40: Figur 24:

NTS: KOMMUNIKASJON: 00:20:17.032 - 00:20:17.402

Side 41: Figur 25:

TSS: MYNDIGHETENE: 00:22:44:566 – 00:22:45.357

Side 45: Figur 26:

NTS: MÅL, FORUTSETNINGER og PRINSIPPER: 00:19:47.061 – 00:19:51.638

TSS: MÅL, FORUTSETNINGER og PRINSIPPER: 00:19:50.119 – 00:19:53.320

Side 46: Figur 27:

NTS: MYNDIGHETENE/INFORMASJON: 00:23:40.359 – 00:23:42.379

Side 47: Figur 28: Kakediagram som viser forholdet mellom hvor mange ganger TSS- og tegnspråktolken hadde kontinuerlige refereringer og reintroduseringer av referenter.

Side 48: Figur 29: Diagram som viser forholdet mellom hvor mange ganger TSS- og tegnspråktolken hadde kontinuerlige refereringer og reintroduseringer til den enkelte referent.

ReferentNY		
REFERENT	NTS	TSS
<i>Statens kommunikasjonspolitik</i>	<u>00:19:25.234 -00:19:27.295</u> lex	<u>00:19:26.290-00:19:29.340</u> lex, ABT
<i>Mål</i>	<u>00:19:29.834-00:19:30.394</u> lex	<u>00:19:31.390-00:19:32.070</u> lex
<i>Kommunikasjon</i>	<u>00:19:40.163-00:19:41.687</u> lex, blikk, overkroppsbevegelse	<u>00:19:39.910-00:19:41.150</u> lex
<i>Åpenhet</i>	<u>00:19:43.086-00:19:43.684</u> lex	<u>00:19:42.890-00:19:43.660</u> lex
<i>Forutsetning</i>	<u>00:19:49.139-00:19:49.845</u> lex, lok, overkroppsbevegelse	<u>00:19:51.660-00:19:52.350</u> lex, lok
<i>Prinsipp</i>	<u>00:19:49.866-00:19:50.716</u> lex, lok, overkroppsbevegelse	<u>00:19:52.370-00:19:53.320</u> lex, lok
<i>Informasjon</i>	<u>00:19:54.827-00:19:55.541</u> lex, blikk, overkroppsbevegelse	<u>00:19:55.083-00:19:55.889</u> lex
<i>Myndighetene</i>	<u>00:21:25.643-00:21:26.239</u> lex	<u>00:21:26.312-00:21:27.083</u> lex, <i>token</i>
<i>Tekster fra det offentlige</i>	<u>00:21:49.015-00:21:50.862</u>	<u>00:21:50.419-00:21:52.366</u>

	lex, blikk	lex
<i>Kommunikasjonsmåter</i>	<u>00:22:01.644-00:22:02.690</u> lex, overkroppsbevegelse	<u>00:22:01.037-00:22:02.633</u> lex, lok
<i>Innsyn</i>	<u>00:22:35.544-00:22:36.425</u> lex	<u>00:22:35.404-00:22:36.129</u> lex, <i>token</i> , blikk, overkroppsbevegelse
<i>Medvirkning</i>	<u>00:22:49.948-00:22:50.954</u> lex, ListB	<u>00:22:49.457-00:22:51.801</u> lex
<i>Prinsipp; målgruppene</i>	<u>00:23:06.948-00:23:10.257</u> ListB, lex, <i>token</i>	<u>00:23:07.190-00:23:12.541</u> lex, ABT, lok
<i>Prinsipp; kommunikasjonspolitik</i>	<u>00:23:18.045-00:23:21.364</u> ListB, lex, blikk	<u>00:23:19.375-00:23:22.275</u> lex
<i>Helsenorge BETA</i>	<u>00:23:50.674-00:23:52.188</u> lex, bok, blikk, <i>token</i> , overkroppsbevegelse	<u>00:23:51.146-00:23:53.613</u> lex, bok

ReferentKO		
REFERENT	NTS	TSS
<i>Statens kommunikasjonspolitikk</i>	00:19:27.328-00:19:28.658 ABT, blikk, pek 00:19:44.022-00:19:44.653 ABT	
<i>Mål</i>	00:22:56.157-00:22:56.980 lex 00:23:45.778-00:23:46.314 ABT, pek	
<i>Kommunikasjon</i>		
<i>Åpenhet</i>	00:22:24.341-00:22:25.012 ABT, blikk 00:22:25.015-00:22:25.268 ABT, blikk 00:22:31.961-00:22:32.587 pek, blikk, ABT	
<i>Forutsetning</i>		
<i>Prinsipp</i>	00:22:22.073-00:22:22.536 ABT, pek 00:24:10.291-00:24:10.839	

	ABT	
Informasjon	00:20:20.199-00:20:20.709 lex	
Myndighetene	00:23:25.950-00:23:27.948 KH, SurrB 00:23:30.042-00:23:30.444 KH, SurrB 00:23:41.862-00:23:42.376 KH, SurrB	00:23:28.586-00:23:29.448 ABT
Tekster fra det offentlige	00:21:50.881-00:21:51.383 lex, ABT, blikk 00:21:51.387-00:21:52.486 ABT, pek, blikk	
Kommunikasjonsmåter	00:22:09.834-00:22:10.996 blikk, token	
Innsyn		
Medvirkning	00:22:50.957-00:22:51.417 ListB, blikk, pek 00:22:51.422-00:22:51.675 ListB, pek	
Prinsipp; målgruppene	00:23:11.134-00:23:11.759 pek, token	

<i>Prinsipp; kommunikasjonspolitik</i>	<u>00:23:21.372-00:23:21.931</u> ListB, pek	
<i>Helsenorge BETA</i>	<u>00:23:52.192-00:23:52.448</u> ABT, <i>token</i> , blikk	<u>00:23:53.641-00:23:54.136</u> lex

ReferentRE		
REFERENT	NTS	TSS
<i>Statens kommunikasjonspolitik</i>	<u>00:19:30.394-00:19:31.059</u> ABT, pek <u>00:19:39.394-00:19:39.916</u> ABT, pek, blikk <u>00:19:43.701-00:19:44.020</u> ABT, pek	<u>00:19:43.680-00:19:44.360</u> pek, ABT
<i>Mål</i>	<u>00:19:48.175-00:19:49.121</u> lex, overkroppsbevegelse, lok <u>00:19:50.735-00:19:51.640</u> ABT <u>00:21:46.649-00:21:47.106</u> lex <u>00:22:51.927-00:22:52.897</u> lex <u>00:22:55.590-00:22:56.150</u> ABT <u>00:23:44.912-00:23:45.774</u> lex, ABT, blikk <u>00:24:02.337-00:24:02.705</u> lex, blikk	<u>00:19:51.145-00:19:51.635</u> lex, lok <u>00:22:52.663-00:22:53.548</u> lex

<i>Kommunikasjon</i>	<u>00:19:55.549-00:19:55.944</u> lex, overkroppsbevegelse <u>00:20:17.032-00:20:17.402</u> lex, KH, SurrB <u>00:20:44.195-00:20:44.972</u> lex <u>00:22:03.919-00:22:04.693</u> lex <u>00:24:19.851-00:24:20.445</u> lex, blikk	<u>00:19:55.900-00:19:56.773</u> lex <u>00:20:45.323-00:20:46.283</u> lex <u>00:21:42.358-00:21:43.701</u> lex <u>00:24:20.687-00:24:21.678</u> lex
<i>Åpenhet</i>	<u>00:22:23.314-00:22:24.333</u> lex, blikk <u>00:22:30.973-00:22:31.954</u> lex, blikk	<u>00:22:24.388-00:22:25.335</u> lex, blikk, tydelig munn <u>00:22:26.113-00:22:27.045</u> lex <u>00:22:32.302-00:22:33.108</u> nonmanuell
<i>Forutsetning</i>	<u>00:19:50.735-00:19:51.640</u> ABT <u>00:23:59.181-00:23:59.690</u> lex, KH, SurrB	<u>00:24:02.163-00:24:02.585</u> lex
<i>Prinsipp</i>	<u>00:19:50.735-00:19:51.640</u> ABT <u>00:22:21.299-00:22:22.065</u>	<u>00:22:23.114-00:22:24.381</u> lex <u>00:24:09.064-00:24:09.752</u>

	lex, blikk <u>00:24:07.827-00:24:08.571</u> ABT <u>00:24:09.771-00:24:10.280</u> lex	ListB
<i>Informasjon</i>	<u>00:20:10.471-00:20:11.197</u> lex <u>00:20:11.675-00:20:12.310</u> ABT <u>00:20:19.509-00:20:19.882</u> ABT, SurrB <u>00:20:43.418-00:20:43.914</u> lex <u>00:20:49.348-00:20:49.811</u> ABT <u>00:20:59.875-00:21:00.304</u> lex, KH <u>00:21:20.054-00:21:20.724</u> lex, blikk <u>00:21:22.694-00:21:23.223</u> ABT <u>00:23:32.318-00:23:33.800</u> lex	<u>00:20:21.274-00:20:22.073</u> lex <u>00:20:44.538-00:20:45.311</u> lex <u>00:21:00.526-00:21:02.228</u> KH, ABT, nonmanuell overkroppsbevegelse, <u>00:23:34.898-00:23:35.843</u> lex <u>00:23:41.669-00:23:42.146</u> KH, lex

	<p><u>00:23:41.111-00:23:41.854</u></p> <p>lex, KH</p> <p><u>00:23:57.115-00:23:57.629</u></p> <p>ABT, KH</p> <p><u>00:24:00.666-00:24:01.000</u></p> <p>ABT, KH</p>	
<i>Myndighetene</i>	<p><u>00:23:23.040-00:23:23.636</u></p> <p>lex</p> <p><u>00:23:25.571-00:23:25.942</u></p> <p>lex</p> <p><u>00:23:29.219-00:23:30.032</u></p> <p>SurrB</p> <p><u>00:23:37.326-00:23:38.336</u></p> <p>KH, SurrB</p> <p><u>00:23:39.205-00:23:39.839</u></p> <p>KH, SurrB</p> <p><u>00:23:40.356-00:23:41.852</u></p> <p>SurrB</p>	<p><u>00:22:44.566-00:22:45.357</u></p> <p>blikk, <i>token</i>,</p> <p>overkropppsbevegelse</p> <p><u>00:23:22.769-00:23:23.916</u></p> <p>lex</p> <p><u>00:23:26.771-00:23:28.583</u></p> <p>KH, SurrB</p> <p><u>00:23:59.918-00:24:00.774</u></p> <p>KH, SurrB, blikk</p>
<i>Tekster fra det offentlige</i>	<p><u>00:21:53.567-00:21:53.992</u></p> <p>ABT, pek, blikk</p> <p><u>00:21:55.452-00:21:56.115</u></p> <p>lex, blikk</p> <p><u>00:21:57.095-00:21:59.406</u></p>	<p><u>00:21:57.602-00:21:59.673</u></p> <p>KH, lex,</p> <p>overkropppsbevegelse</p>

	lex, ABT, <i>token</i> , blikk, overkroppsbevegelse	
<i>Kommunikasjonsmåter</i>	<u>00:22:06.525-00:22:07.280</u> ABT, <i>token</i> <u>00:22:09.287-00:22:09.824</u> blikk, <i>token</i>	
<i>Innsyn</i>	<u>00:22:39.717-00:22:40.422</u> lex, blikk <u>00:22:48.920-00:22:49.349</u> ListB <u>00:23:06.221-00:23:06.772</u> ListB, blikk <u>00:23:10.268-00:23:10.452</u> ListB, pek	<u>00:22:41.731-00:22:42.548</u> lex, overkroppsbevegelse, <i>token</i> , blikk
<i>Medvirkning</i>	<u>00:22:58.023-00:22:59.314</u> lex, overkroppsbevegelse, blikk <u>00:23:06.775-00:23:06.943</u> ListB, blikk, pek	<u>00:22:58.419-00:22:59.213</u> lex, blikk, lok, overkroppsbevegelse
<i>Prinsipp; målgruppene</i>	<u>00:23:10.456-00:23:11.126</u> ListB, pek <u>00:23:12.154-00:23:13.123</u> lex	

<p><i>Prinsipp; kommunikasjonspolitik</i></p>	<p><u>00:23:22.219-00:23:22.805</u> ListB, pek, blikk</p>	
<p><i>Helsenorge BETA</i></p>	<p><u>00:23:52.958-00:23:53.073</u> ABT, <i>token</i>, blikk, pek <u>00:24:02.709-00:24:03.131</u> pek, <i>token</i></p>	

